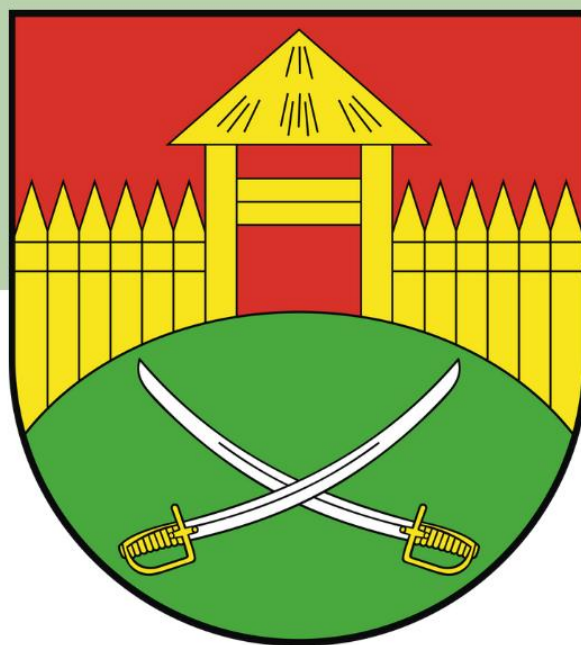

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SOŃSK NA LATA 2021-2030

CENTRUM PROFILAKTYKI I REEDUKACJI ATELIER

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
1.1. Metodyka opracowania strategii	4
1.2. Kontekst planowania strategicznego	5
1.3. Uwarunkowania formalne opracowania strategii	5
1.4. Spójność z dokumentami strategicznymi	7
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
2.1. Położenie	9
2.2. Sytuacja demograficzna	13
2.3. Kapitał społeczny i gospodarczy	20
2.3.1. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne	20
2.3.2. Rynek pracy	28
2.4. Wychowanie i edukacja	30
2.5. Infrastruktura Gminy	31
2.6. Kultura, sport i rekreacja	35
2.7. Pomoc społeczna i opieka zdrowotna	37
2.8. Bezpieczeństwo publiczne	39
2.9. Środowisko przyrodnicze	42
3. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH	44
3.1. Procedura badawcza	44
3.2. Charakterystyka próby	45
3.3. Wyniki badań	49
4. KIERUNKI ROZWOJU GMINY	57
4.1. Infrastruktura techniczna	59
4.2. Potencjał gospodarczy	60
4.3. Potencjał społeczny	61
4.4. Potencjał turystyczny	62
4.5. Potencjał środowiskowy	63
4.6. Jakość życia	64
5. ANALIZA SWOT	66
6. WIZJA I MISJA	72

7. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	73
8.WDRAŻANIE STRATEGII	80
9.MONITORING I EWALUACJA	82
9.1.Monitoring	82
9.2.Ewaluacja.....	82
10.OCENA RYZYKA	84
11. WNIOSKI I PODSUMOWANIE	88
12. BIBLIOGRAFIA	89
13. SPIS RYCIN/WYKRESÓW/TABEL.....	91
13.1. Spis tabel.....	91
13.2. Spis wykresów	91
13.3. Spis rycin	91

WYKAZ SKRÓTÓW

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

GUS – Główny Urząd Statystyczny

BDOT10k – Baza Danych Obiektów Topograficznych 10k

1. WPROWADZENIE

1.1. METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem określającym kierunki i obszary rozwoju gminy jakie stawiać będą przed sobą władze lokalne, przez najbliższe kilka lat. Strategia stanowi całościową koncepcję zarządzania rozwojem gminy i jest elementem dopełniającym funkcjonowanie i zrównoważony rozwój danego obszaru. Planowanie strategiczne jest jednym z wyznaczników poprawnego zarządzania gminą, co w dalszym etapie przekłada się na rozwój lokalny. Strategia ma za zadanie przede wszystkim eliminować istniejące bariery, na rzecz wykorzystywania lokalnych atutów. W tym celu podstawowymi elementami w opracowaniu Strategii Rozwoju Gminy Sońsk są:

- diagnoza strategiczna,
- analiza SWOT,
- wizja i misja,
- cele strategiczne i operacyjne,
- system wdrażania, monitoring i ewaluacja.

Strategia Rozwoju Gminy ma za zadanie podnosić poziom życia mieszkańców, uwzględniając ciągle przemiany społeczno-gospodarcze. Wprowadzać ma zmiany jakościowe oraz ilościowe i udoskonalanie narzędzi jakie oferuje gmina. Strategia podkreśla atuty gminy, jednocześnie analizując problemy w niej występujące.

Zasięg oddziaływania Strategii Rozwoju Gminy Sońsk obejmuje obszar całej gminy, uwzględniając funkcjonowanie poszczególnych sołectw. Analizie poddaje się dane statystyczne dotyczące sytuacji gospodarczej, społecznej, finansowej oraz kulturowej.

Strategię rozwoju gminy Sońsk sporządzono na lata 2021-2030, gdzie założono, że dany zasięg czasowy pozwoli na wdrożenie celów strategicznych, uwzględni analizowane szanse i zagrożenia oraz pozwoli na długotrwały monitoring oraz ewaluację określonych wskaźników, przy wcześniejszym procesie wdrażania. Przy analizie danych statystycznych kierowano się najbardziej aktualnymi spisami na dzień opracowywania strategii. Dane jednak należy na bieżąco analizować w celu kontroli sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie.

Przy procesie planowania strategicznego wykorzystano takie metody badawcze jak:

- metoda obserwacyjna,
- metoda monograficzna,
- metoda badania dokumentów,
- metoda statystyczna,
- metoda analizy i krytyki piśmiennictwa.

Strategia Rozwoju Gminy powinna opierać się na partycypacji społecznej, która oznacza ścisłą współpracę z mieszkańcami badanego obszaru. Idąc za poprawnością konstruowania strategii i wymogami konsultacji społecznych, przeprowadzono na terenie gminy badania ankietowe, a z wniosków sformułowano kierunki rozwoju i cele strategiczne.

Przy planowaniu działań strategicznych, kierowano się słabymi i mocnymi stronami, wyodrębniono obszary i kierunki rozwoju oraz stworzono wizję i misję gminy, która stanowić ma ogólny kierunek rozwoju gminy Sońsk.

1.2.KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Strategia Rozwoju Gminy Sońsk to odpowiedź na zmieniające się procesy społeczno-gospodarcze gminy, powiatu a w końcu całego województwa. Opracowany dokument powstał w celu stworzenia dla gminy kierunku, w jakim powinna planować swój rozwój, realizować istniejące i przyszłe zadania, co w konsekwencji ma prowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców. Strategia Rozwoju Gminy Sońsk na lata 2021-2030, wspólnie ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego oraz innymi dokumentami strategicznymi, ma za zadanie tworzyć kompletny obraz rozwoju gminy.

1.3.UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Należy zaznaczyć, iż Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem nieobowiązkowym, jednakże jej sporządzenie podnosi standardy gminy, pozwala w strategiczny sposób zaplanować jej przyszłość i określić konkretne kierunki rozwoju. Obowiązuje szereg dokumentów dotyczących polityki rozwoju, które określają standardy, sposób realizacji oraz potrzebę sporządzania strategii rozwoju.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, który wskazuje potrzebę wykonania strategii rozwoju gminy oraz daje kierunek sporządzenia danego dokumentu jest *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne Społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)*. Dokument został przyjęty 25 września 2012 r. W danej strategii określa się istotność sporządzania strategii rozwoju na szczeblu lokalnym i wprowadzenie ich w funkcjonowanie określonych obszarów.

Dokumentem dającym podstawę do opracowania strategii rozwoju gminy jest Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W rozdziale 2 art. 9. określa się, że strategią rozwoju jest strategia rozwoju lokalnego, a w jej ramach mieszczą się strategie rozwoju powiatów oraz strategie rozwoju gmin. Strategia rozwoju gminy jest dokumentem planistycznym, który określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju w określony zakres. Powinna być ona zgodna ze strategią rozwoju kraju i obejmować okres niewykraczający poza okres objęty obowiązującą strategią kraju. Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 obejmuje zakres do roku 2030 – Strategia Rozwoju Gminy Sońsk na lata 2021-2030 nie wykracza poza dany okres.

Podstawami prawnymi, które kierunkowały sporządzanie Strategii Rozwoju Gminy były również założenia Polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich, którą warunkują takie akty prawne jak:

- Artykuły 38-44 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005);

- Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008;

Strategie Rozwoju Gminy i ich cele zaczerpnięte zostały z istotnych dokumentów, które mają wpływ na politykę rozwoju całego kraju, wśród tych dokumentów znajdują się:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK),
- Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze,
- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”,
- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku),
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (KPGO),
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego,
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego.

1.4.SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych, na których opiera się Strategia Rozwoju Gminy Sońsk jest *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020. Innowacyjne Mazowsze*. Dokument ten stanowi podstawę do sporządzania kierunków i obszarów rozwoju gminy, które powinny być spójne z założeniami całego województwa mazowieckiego, co więcej nie powinny wykraczać poza ich zakres. W Strategii Rozwoju Gminy Sońsk na lata 2021-2030 uwzględniono cele strategiczne oraz wizję i misję Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego i na ich podstawie opracowano bardziej szczegółowe obszary rozwoju. Strategię Rozwoju Gminy

Sońsk sporządzono również z podstawowymi założeniami Strategii Rozwoju Kraju oraz poszczególnych strategii, które dotyczą polityki rozwoju. Istotne informacje zaczerpnięto z Raportu o stanie Gminy Sońsk i skorzystano z podanych w raporcie danych statystycznych. Ważnym dokumentem przy opracowaniu kierunków rozwoju gminy był plan budżetowy na rok 2020 oraz pośrednie dokumenty dotyczące sytuacji finansowej gminy. Jako podstawowe elementy, z których zaczerpnięto dane zastane oraz wyciągnięto wnioski na temat funkcjonowania gminy to:

- Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie w Gminie Sońsk za rok 2019,
- Ocena zasobów pomocy społecznej gminy Sońsk,
- Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2019 rok,
- PARPA-G1,
- Raport o stanie gminy Sońsk za 2019 rok,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Sońsk,
- Budżety gminne na lata 2018-2020.

Co więcej, jednym z dokumentów planistycznych, który wpłynął na sformułowanie celów oraz kierunków rozwoju dotyczących przede wszystkim infrastruktury technicznej oraz środowiska, jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sońsk.

Strategia Rozwoju Gminy na lata 2021-2030 opiera się również na poprzedniej Strategii Rozwoju do roku 2020, dzięki której wyciągnięto stosowne wnioski, poszerzono jej działanie bądź przedłużono czas działania poszczególnych celów strategicznych.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

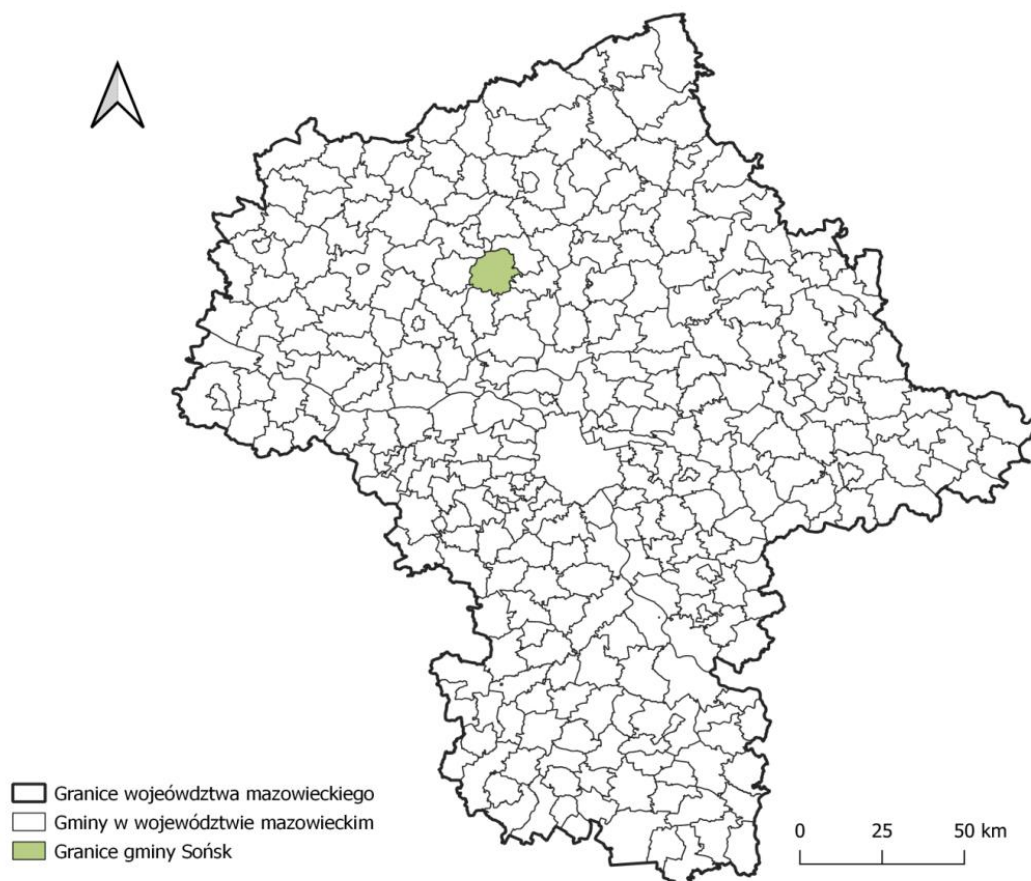
2.1. POŁOŻENIE

Gmina Sońsk położona jest w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ciechanowskim. Jest gminą wiejską, która graniczy z siedmioma gminami:

- od północnego zachodu z gminą Ciechanów,
- od północnego wschodu z gminą Gołymin-Ośrodek,
- od zachodu z gminą Ojrzeń,
- od wschodu z gminą Gzy,
- od południowego wschodu z gminą Świercze,
- od południa z gminą Nowe Miasto oraz Sochocin.

Gmina znajduje się w bliskiej odległości od takich większych miast jak: Ciechanów (15 km), Maków Mazowiecki (32 km), Nowy Dwór Mazowiecki (45 km) oraz w odległości 82 km od głównego ośrodka wojewódzkiego – Warszawy. Odległość od granic państwowych wynosi kolejno: Rosja – 170 km, Litwa – 230 km, Białoruś – 170 , Ukraina – 220 km. Słowacja – 360 km, Czechy -340 km, Niemcy – 410 km¹.

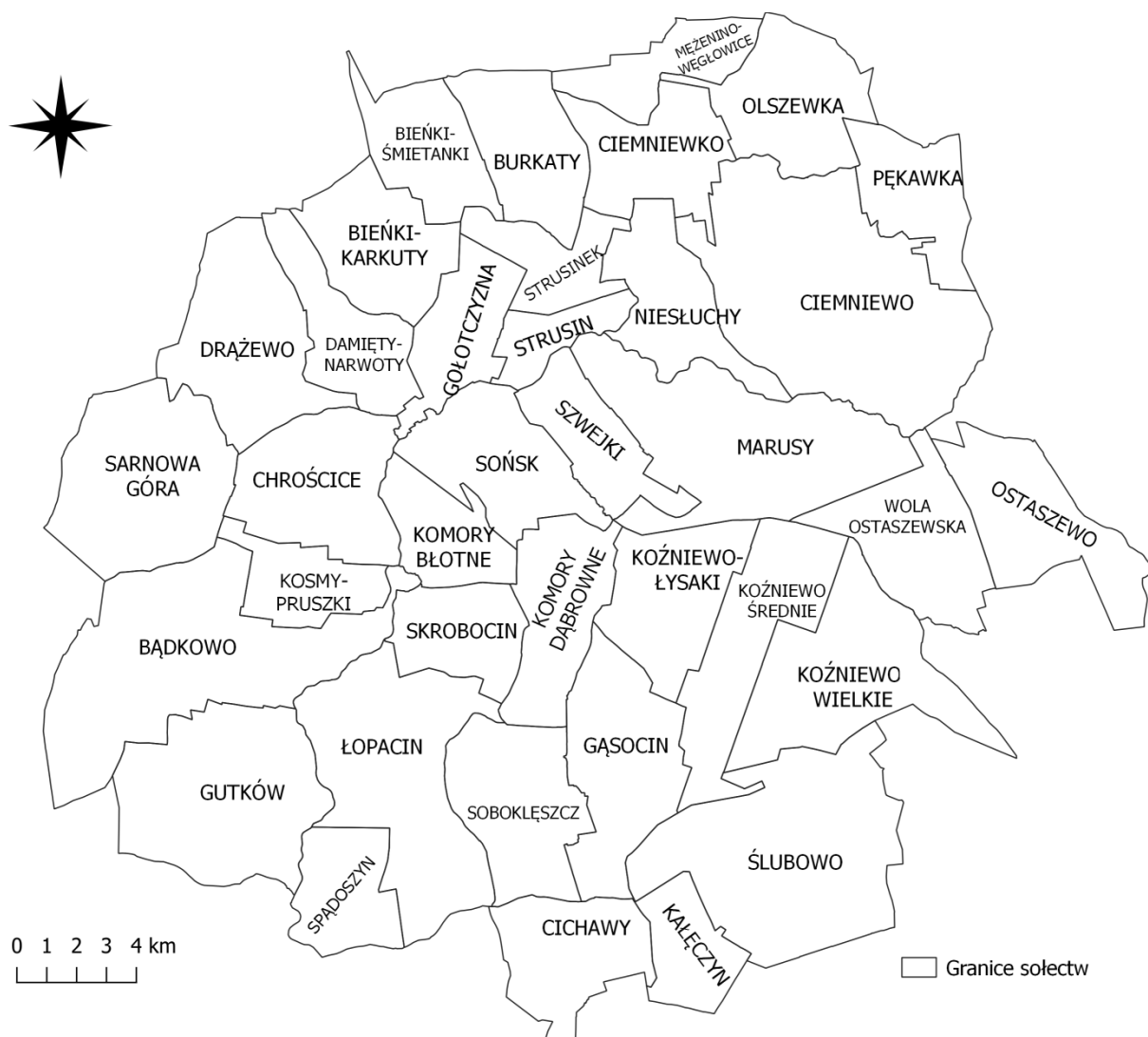
¹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sońsk.

RYC. 1. POŁOŻNIE GMINY NA TLE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

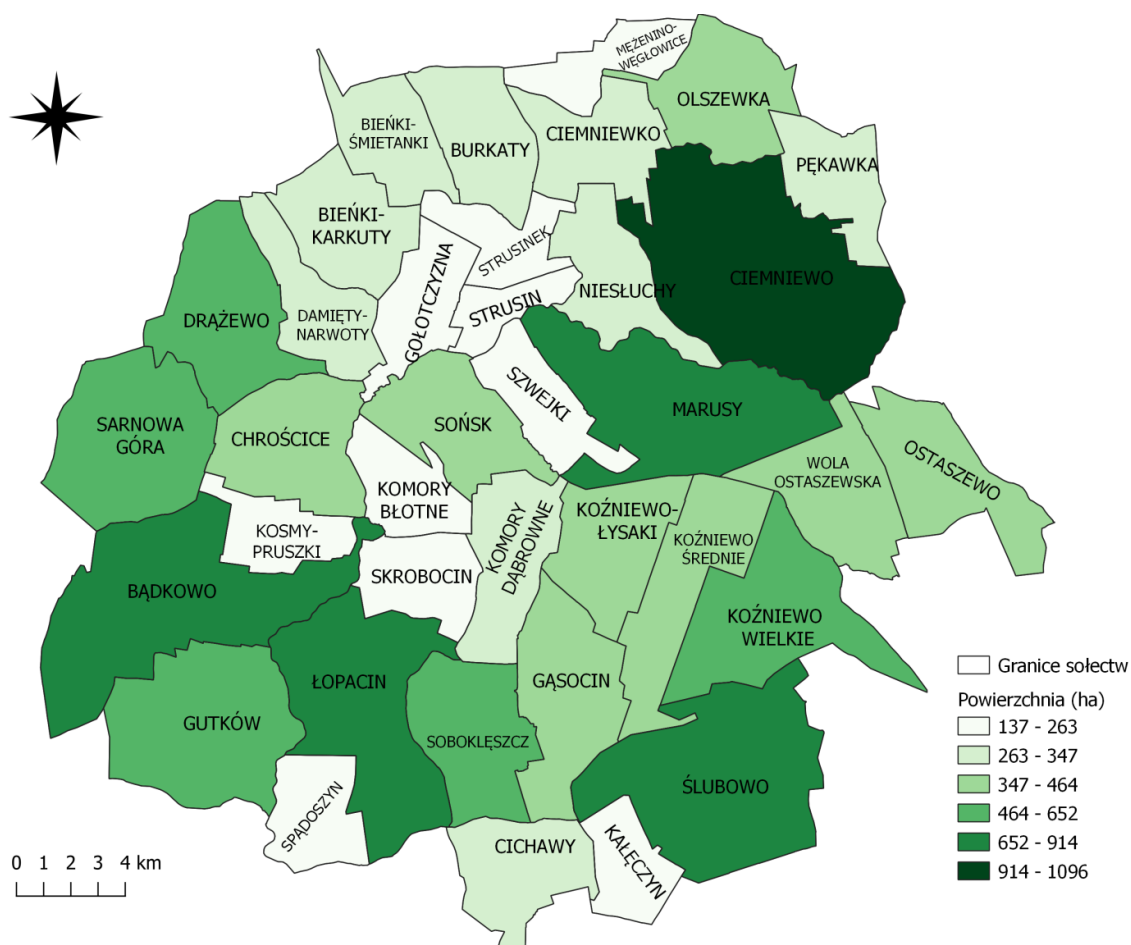
W skład gminy Sońsk wchodzi 37 sołectw takich jak: Bądkowo, Bieńki-Karkuty, Bieńki-Śmietanki, Burkaty, Ciemnewko, Ciemnewo, Cichawy, Chrościce, Damięty-Narwoty, Drażewo, Gąsocin, Gołotczyzna, Gutków, Kałęczyn, Komory Dąbrowne, Kosmy-Pruski, Koźniewo-Łysaki, Koźniewo Średnie, Koźniewo Wielkie, Łopacin, Marusy, Mężenino, Niesłuchy, Olszewka, Ostaszewo, Pękawka, Sarnowa Góra, Skrobocin, Soboklęczcz, Sońsk, Spądoszyn, Strusin, Strusinek, Szwejki, Ślubowo, Wola Ostaszewska, Komory Błotne. (ryc.2.).

RYC. 2. SOŁECTWA W GMINIE SOŃSK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT.

Największą powierzchnię względem pozostałych sołectw posiada Ciemniewo (1096 ha), natomiast najmniejszą sołectwo Strusin (137 ha). Duży zasięg posiadają również takie sołectwa jak Marusy (768 ha), Bądkowo (914 ha) czy Ślubowo (860 ha).

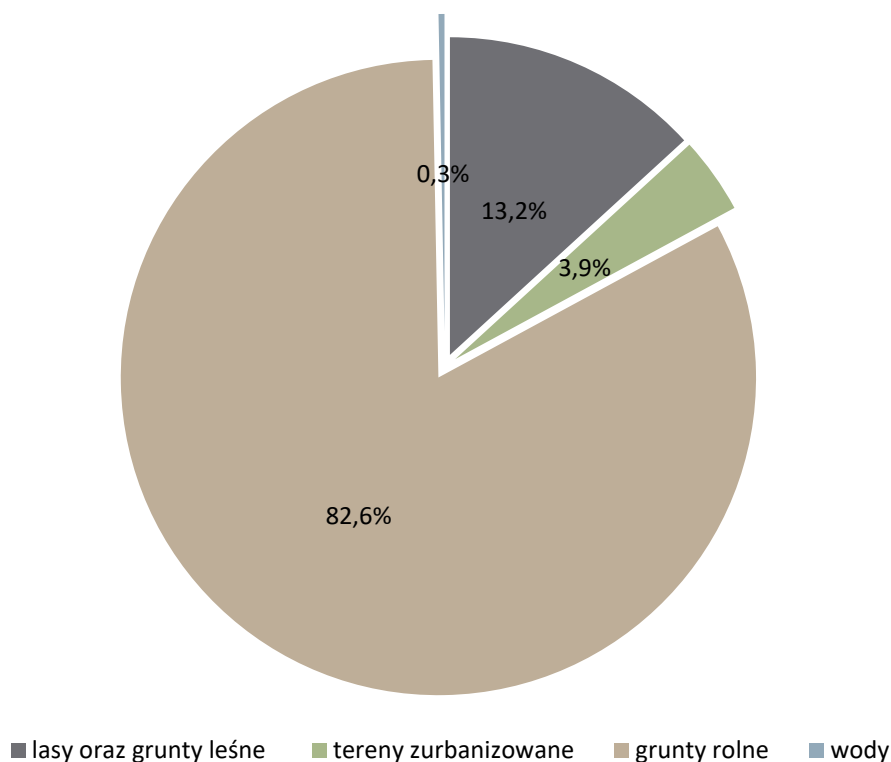

RYC. 3. POWIERZCHNIA W HA W GMINIE SOŃSK Z PODZIAŁEM NA SOŁECTWA.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy Sońsk za rok 2019.

Powierzchnia gminy wynosi 154 km². Stanowi to około 15% powierzchni powiatu ciechanowskiego oraz ok. 0,43% powierzchni województwa mazowieckiego. Ponad 80% ogólnej powierzchni gminy stanowią grunty rolne, 13,2% powierzchni stanowią lasy oraz grunty leśne, zabudowa i tereny zurbanizowane obejmują 3,9% ogólnej powierzchni gminy, natomiast 0,3% stanowią wody (wyk.1.).²

² Raport o stanie gminy Sońsk za rok 2019.

WYK. 1. PROCENTOWY UDZIAŁ POWIERZCHNI TERENU GMINY SOŃSK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy Sońsk za rok 2019.

Głównym ciągiem komunikacyjnym gminy Sońsk jest droga nr 50, która stanowi południową obwodnicę Aglomeracji Warszawskiej oraz droga krajowa nr 60, łącząca województwo łódzkie oraz mazowieckie. Przez gminę Sońsk przebiega również droga wojewódzka nr 620 (Przewodowo-Parcele-Płońsk) oraz droga wojewódzka nr 618, która łączy gminy Wyszaków oraz Gołymin-Ośrodek.

2.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na obszarze gminy znajduje się 37 sołectw, które posiadają zróżnicowaną liczbę ludności. Najwięcej mieszkańców zamieszkuje sołectwa: Sońsk, Gąsocin oraz Gołotczyzna (powyżej 508 mieszkańców). Najmniejszą liczbę mieszkańców posiadają natomiast sołectwa: Bieńki-Śmietanki, Strusin, Komory Dąbrowne, Komory Błotne, Spądoszyn, Pękawka, Miężeninno-Węglowice, Ostaszewo, Kosmy Pruski oraz Kałęczyn (liczba mieszkańców nie przekracza 74) (Ryc.4.).

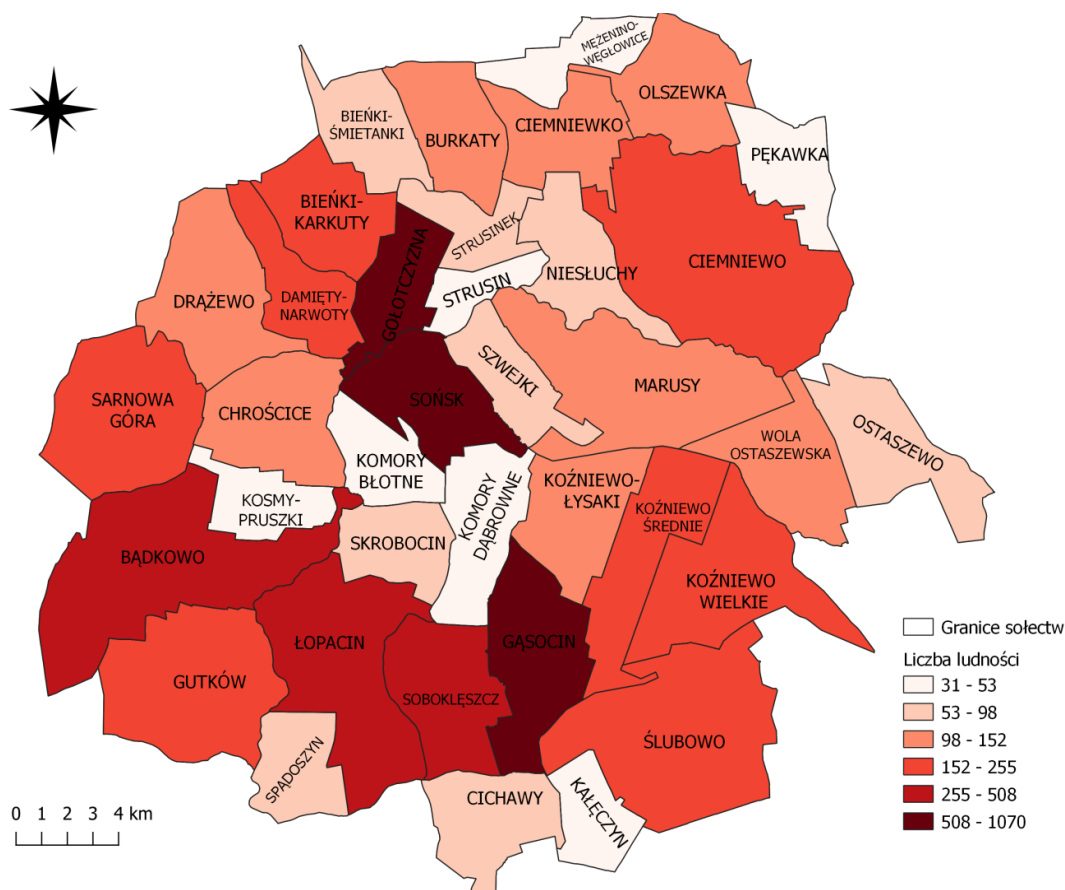

Sołectwo	Liczba mieszkańców
Bądkowo	360
Bieńki - Karkuty	171
Bieńki - Śmietanki	72
Burkaty	121
Chrościce	152
Cichawy	98
Ciemniewko	112
Ciemniewo	231
Damięty - Narwoty	217
Drażewo	117
Gąsocin	1070
Gołotczyzna	904
Gutków	211
Kałęczyn	42
Komory Błotne	40
Komory Dąbrowne	32
Kosmy – Pruszki	49
Koźniewo - Łysaki	114
Koźniewo Średnie	212
Koźniewo Wielkie	255
Łopacin	296
Marusy	136
Mężeninino - Węglowice	42
Niesłuchy	86
Olszewka	113
Ostaszewo	68
Pękawka	31
Sarnowa Góra	230

Skrobocin	81
Soboklęszcz	508
Sońsk	946
Spądoszyn	74
Strusin	53
Strusinek	87
Szwejki	95
Ślubowo	194
Wola Ostaszewska	115
Ogółem	7810

TAB. 1. LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE SOŃSK W ROKU 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy za rok 2019.

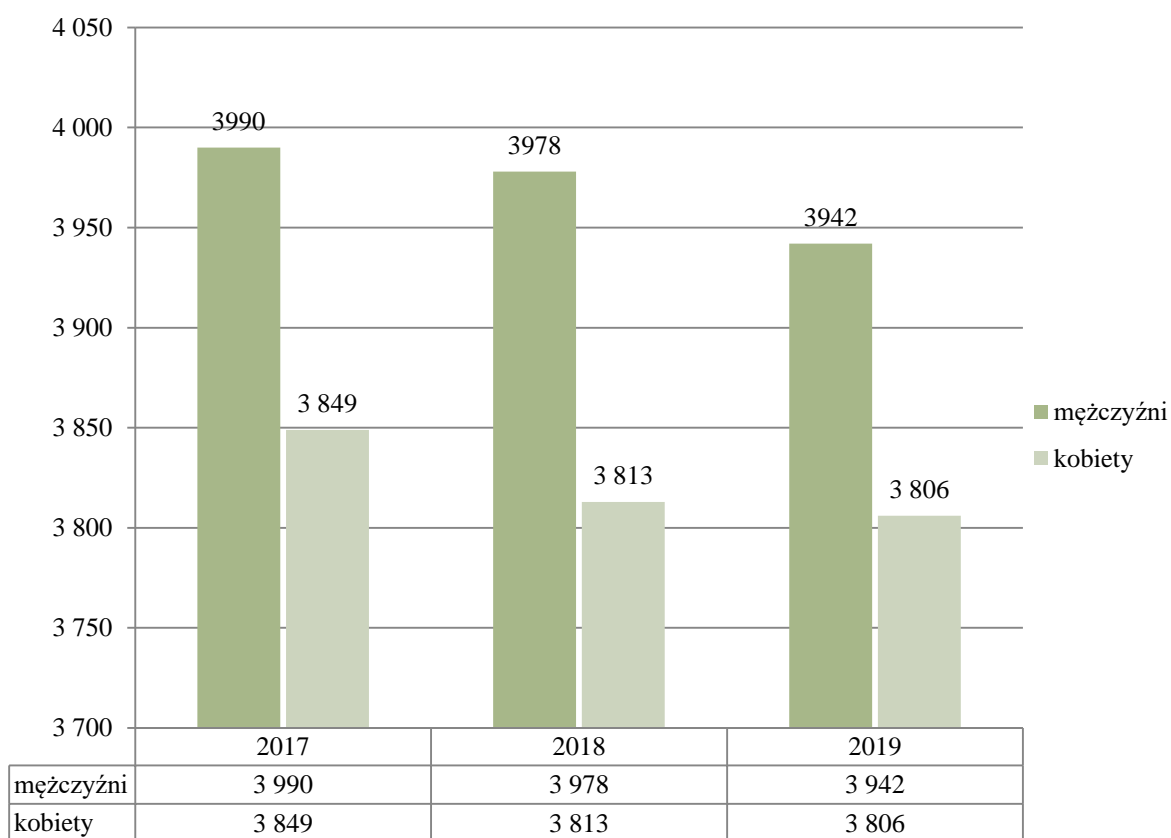
RYC. 4. LICZBA MIESZKAŃCÓW W SOŁECTWACH GMINY SOŃSK W ROKU 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Sońsk za rok 2019 (dane BDOT10k).

W 2019 w gminie Sońsk zamieszkiwało 7748 mieszkańców. Względem lat poprzednich, liczba ta spada, od 2017 roku zmniejszyła się o 1,02% (w 2017 roku na terenie gminy mieszkało 7839 mieszkańców). W 2019 roku liczba ludności na 1km² wynosiła 50 osób. Na przestrzeni lat liczba ludności na 1km² utrzymywała się na podobnym poziomie i wahała się od 51 do 50 osób.

W 2017 liczba kobiet wyniosła 3849, natomiast liczba mężczyzn 3990. W 2018 liczba ta zmniejszyła się o 1,12% (3813 osób) w przypadku kobiet oraz o 1,21% (3806 osób) w przypadku mężczyzn. W 2019 roku liczba kobiet ponownie zmniejszyła się o kolejne 0,18% względem 2018 roku, podobnie jak liczba mężczyzn, która spadła o 0,90% (wyk.2).

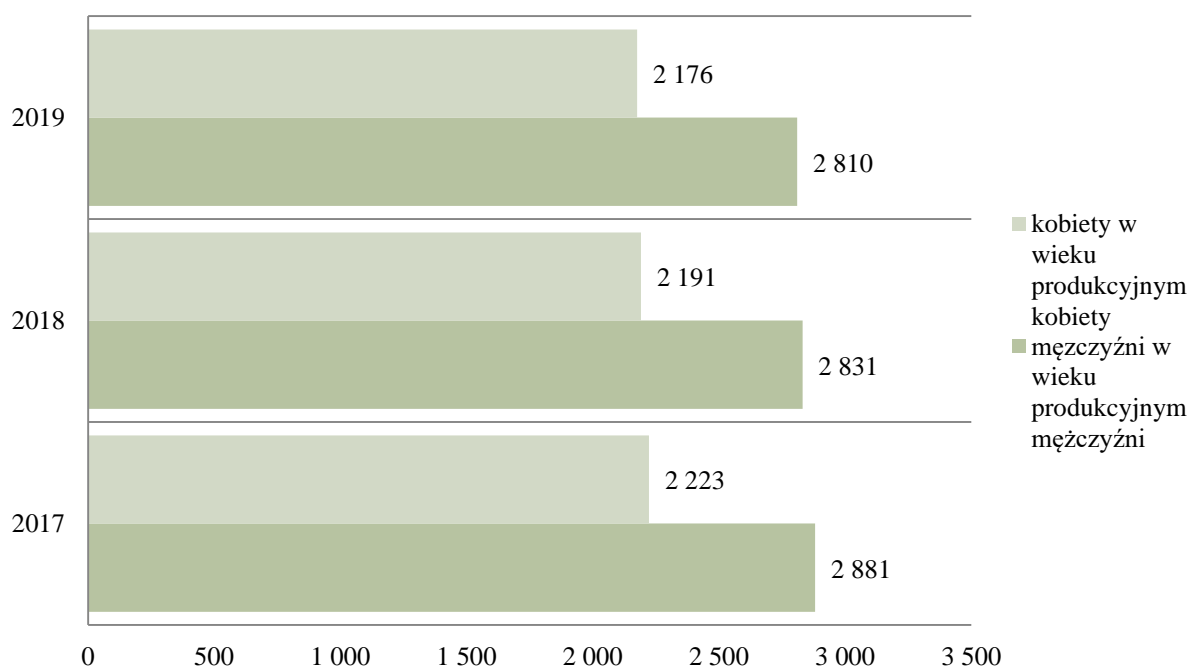

WYK. 2. ZMIANA LICZBY LUDNOŚCI W GMINIE SOŃSK WG PŁCI W LATACH 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy za lata 2017-2019.

W 2019 roku w gminie Sońsk odnotowano 1159 osób w wieku przedprodukcyjnym (do lat 14), 4986 osób w wieku produkcyjnym (15-59 lat – kobiety, oraz 15-64 lat – mężczyźni) oraz 1610 osób w wieku poprodukcyjnym. Względem poprzednich lat, liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zwiększyła się o 16 osób, natomiast liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 118 osób. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 22 osoby. Według danych z 2019 roku mężczyźni stanowią większy odsetek osób w wieku produkcyjnym, natomiast liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym jest prawie o połowę większa niż w przypadku mężczyzn. Liczba osób w wieku produkcyjnym systematycznie zmniejsza się, zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn (wyk.3.)³.

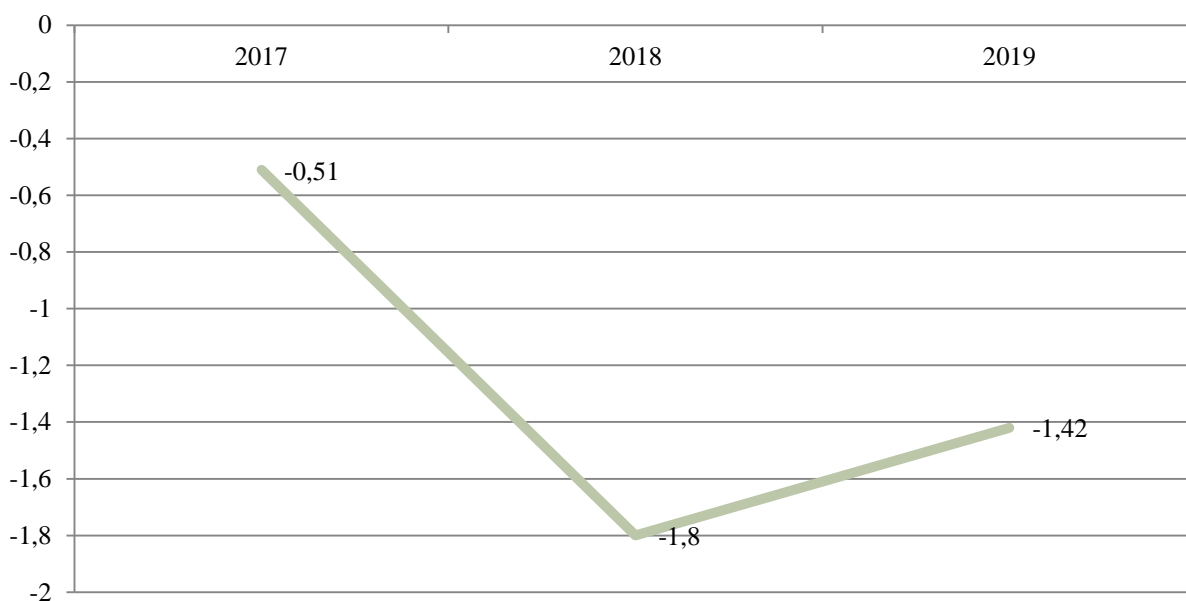
WYK. 3. STRUKTURA LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM WG PŁCI W LATACH 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku danych Lokalnych (Grupa: Stan Ludności, Podgrupa: Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci.

³ Banku danych Lokalnych (Grupa: Stan Ludności, Podgrupa: Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci.

W 2017 roku liczba zgonów w gminie wynosiła 78, natomiast liczba urodzeń 74. W 2018 roku w gminie odnotowano 100 zgonów oraz 86 urodzeń, natomiast w 2019 roku statystyki ukazują 76 urodzeń oraz 87 zgonów. Z danych wynika, że w gminie Sońsk występuje ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców, który kolejno w latach 2017-2019 wyniósł: -0,51, -1,80, -1,42.

WYK. 4. DYNAMIKA PRZYROSTYU NATURALNEGO W GMINIE SOŃSK W LATACH 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Sońsk za rok 2019.

W 2019 w gminie zameldowało się 66 osób, z czego 28 osób stanowili mężczyźni, natomiast w przypadku kobiet liczba ta wynosiła 38. W przeciągu ostatnich 10 lat (2009-2019) liczba zameldowań maleje, co spowodowane być może powolnym odpływem ludności z gminy. W 2019 roku aż 99 osób zostało wymeldowanych, co stanowi dużą różnicę względem 2009 roku, gdzie wymeldowań było wówczas 59. Ujemne saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności rośnie, gdzie od 2009 roku jego wartość waha się od 0,4 do -4,3 osób na 1000 mieszkańców. Oznacza to większą liczbę odpływu niż napływu ludności, co w konsekwencji stanowić może niekorzystne wskaźniki na najbliższe lata. W 2009 roku saldo migracji wewnętrznych w przypadku mężczyzn było dodatnie (15), natomiast w przypadku kobiet ujemne (-12). W roku 2019 odpływ kobiet nadal przeważał nad mężczyznami. Oznacza to dużo większy odpływ kobiet niż mężczyzn z obszaru gminy.

W kolejnych latach wskaźnik migracji wewnętrznych również określa większy odpływ kobiet niż mężczyzn, taka sytuacja miała miejsce również na terenie całego kraju (tab.2.).⁴

Liczba/rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
mężczyźni	15	-9	-2	1	-8	-21	-10	-7	-14	-14	-13
kobiety	-12	1	-3	-7	-30	-17	-14	-24	-23	-19	-20

TAB. 2. SALDO MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH WG PŁCI W GMINIE SOŃSK W LATACH 2009-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Migracje wewnętrzne i zagraniczne, Podgrupa: Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś) (Wymiary: Kierunki migracji; Płeć).

Według Raportu o Gminie Sońsk za 2019 rok w gminie przyjęto 355 zgłoszeń pobytu, w tym⁵:

- 190 zgłoszeń pobytu stałego,
- 19 zgłoszeń wymeldowania z pobytu stałego,
- 119 zgłoszeń pobytu czasowego,
- 26 zgłoszeń wymeldowania z pobytu czasowego,
- 1 zgłoszenie wyjazdu za granicę RP.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat (2009-2019) odnotowano powolny spadek liczby zawartych małżeństw. W 2009 roku mieszkańcy gminy Sońsk zawarli 50 małżeństw, natomiast w roku 2019 liczba ta spadała o 5 par (45).

⁴ Bank Danych Lokalnych (Grupa: Migracje wewnętrzne i zagraniczne, Podgrupa: Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś) (Wymiary: Kierunki migracji; Płeć).

⁵ Raport o stanie gminy Sońsk za rok 2019.

2.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

2.3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Sytuacja gospodarcza

Gmina Sońsk jako gmina wiejska, w 2019 roku zarejestrowała 640 podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. Liczba ta wzrosła względem roku 2017, gdzie do rejestru wpisanych zostało 591 podmiotów. Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Sońsk to głównie małe oraz średnie przedsiębiorstwa. Według podziału na rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, liczba przedsiębiorców kształtuje się następująco:

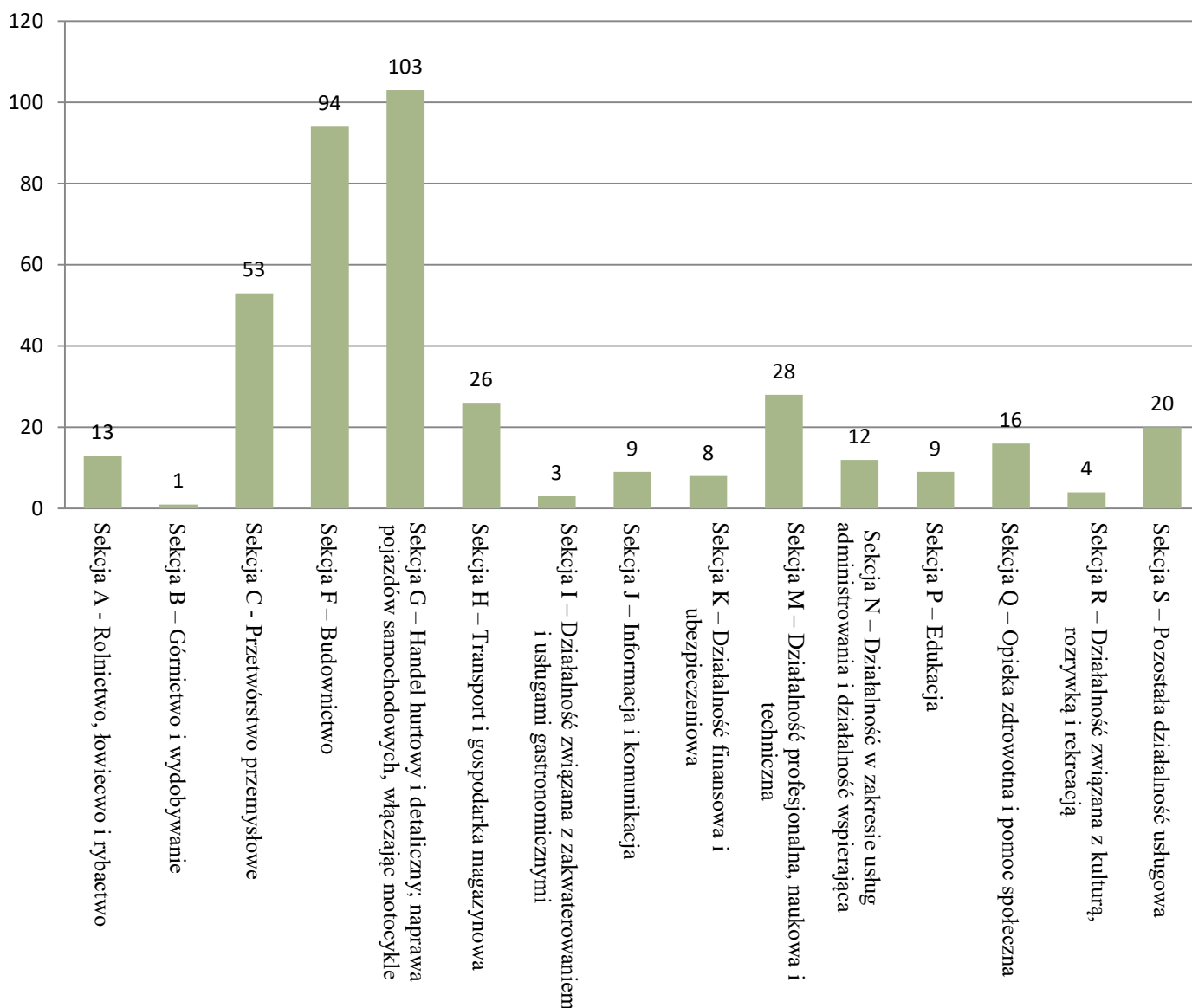
Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba przedsiębiorców
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i rybactwo	13
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	53
Sekcja F – Budownictwo	94
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	103
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	26
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3
Sekcja J – Informacja i komunikacja	9
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	28
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12
Sekcja P – Edukacja	9
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	16
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa	20

TAB. 3. OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ WG SEKCJI PKD 2007 W GMINIE SOŃSK W 2019 ROKU.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Podmioty Gospodarki Narodowej wg rejestru REGON, Podgrupa: Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej wg sekcji PKD 2007).

Największa liczba przedsiębiorców prowadzi działalność w sekcji G (103 przedsiębiorców). Sekcja ta obejmuje m.in. sprzedaż hurtową i detaliczną, naprawę pojazdów samochodowych i motocykli, sprzedaż pojazdów samochodowych, ich naprawę oraz sprzedaż części, sprzedaż paliw, sprzedaż zboża, nasion, pasz dla zwierząt, kwiatów i roślin, sprzedaż hurtową żywych zwierząt, skór, owoców oraz warzyw, sprzedaż napojów alkoholowych, wyrobów tekstylnych, odzieży oraz obuwia, sprzętu elektronicznego, maszyn i urządzeń rolniczych oraz wyrobów chemicznych. Drugą największą grupą, w której trudnią się przedsiębiorcy gminy Sońsk jest sekcja F – budownictwo (93 przedsiębiorców). Duża część przedsiębiorców zajmuje się również przetwórstwem przemysłowym (53 przedsiębiorców) oraz działalnością profesjonalną, naukową oraz techniczną. Najmniejszy odsetek stanowią przedsiębiorcy prowadzący działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (3 przedsiębiorców) oraz w obszarze górnictwa i wydobywania (1 przedsiębiorca).

WYK.5.LICZBA PRZEDSIĘBIORCÓW WG RODZAJU PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI W GMINIE SOŃSK W 2019 ROKU.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Podmioty Gospodarki Narodowej wg rejestru REGON, Podgrupa: Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej wg sekcji PKD 2007).

W 2019 roku w gminie Sońsk zarejestrowano nowe podmioty Gospodarki Narodowej. Największą liczbę podmiotów, które wprowadzono do rejestru w analizowanym roku stanowią przedsiębiorstwa trudniące się handlem detalicznym i hurtowym (14). Zarejestrowano również 12 podmiotów w obszarze budownictwa oraz pozostałej działalności usługowej. Ogółem gmina wzbogaciła się o 60 nowych podmiotów, których liczba znacząco

wzrosła względem roku 2017, gdzie w 2017 zarejestrowano 47 nowych firm. Natomiast w 2019 roku wyrejestrowano 25 podmiotów gospodarczych. Liczba ta zmniejszyła się względem ostatnich trzech lat (w roku 2017 wyrejestrowano 36 podmiotów). Świadczyć to może o stabilizującej się sytuacji na rynku gospodarczym gminy oraz większą szansą na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych.

Finanse publiczne

Z najświeższych danych budżetowych, jakie należy przeanalizować przy określaniu stanu finansów publicznych, jest ocena budżetu na rok 2019 oraz jego realizacja do dnia 31 marca 2020 roku (ostatnie sporządzone sprawozdanie) oraz analiza poprzednich okresów finansowych gminy. Jako przychody dla gminy Sońsk określa się takie źródła jak:

- 1) subwencje z budżetu państwa,
- 2) dochody podatkowe, w tym:
 - a) udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych,
 - b) podatek rolny,
 - c) podatek transportowy
 - d) podatek leśny,
 - e) podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - f) podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej,
 - g) podatek od spadków i darowizn.
- 3) opłaty stanowiące dochody jednostek samorządowych, w tym:
 - a) opłata skarbową,
 - b) opłata eksploatacyjna,
 - c) opłata za zajęcie pasa drogowego,
 - d) dochody z tytułu najmu i dzierżawy składników majątkowych jednostek samorządu terytorialnego,
- 4) odsetki i koszty upomnień,
- 5) wpływy z różnych dochodów,
- 6) wpływy za wieczyste użytkowanie nieruchomości,
- 7) dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej,

- 8) dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań własnych,
- 9) dochody majątkowe,
- 10) opłaty za ścieki,
- 11) opłata śmieciowa.

Największy procent dochodów gminy stanowią subwencje oraz dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Najmniejszy odsetek wpływów stanowią dochody majątkowe oraz wpływy za wieczyste użytkowanie nieruchomości.

Budżet na rok 2020 określono na kwotę 34.384.635,00 zł. Subwencja dla gminy określona została na kwotę 6.772.854 zł. Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych szacowało się na kwotę 6.738.430 zł, gdzie w roku 2019 udział podatku był niższy o 195.366 zł. Dotacje celowe ustalono w kwocie 10.879.399 zł, z czego 459,002 zł stanowiły zadania własne, natomiast 10.420.397 zł zadania zlecone.

Zwiększono kwotę podatku rolnego na kwotę 130 zł, gdzie w 2010 roku stawka ta była o 5 zł niższa (dany podatek określono na podstawie aktualnej ceny żyta). Podatek leśny również uległ zwiększeniu i ustalono go na kwotę 194.24 zł za 1m³. Ustalono kwotę 225.026 zł, którą należy przeznaczyć na wyżywienie w stołówkach szkolnych.

W 2019 roku największe wydatki przeznaczono⁶ na oświatę i wychowanie. Planowane wydatki w zakresie oświaty przeznacza się głównie na koszty dojazdów uczniów do szkół, utrzymanie szkół podstawowych znajdujących się na terenie gminy, funkcjonowanie oddziałów przedszkolnych, doskonalenie oraz doksztalcanie zawodowe nauczycieli i wyżywienie uczniów w szkołach.

Ważnym elementem finansowania są instytucje kultury w gminie Sońsk. Oszacowano plan wydatków dla dwóch ośrodków kultury: Gminna Biblioteka Publiczna w Sońsku z filią w Gąsocinie (gdzie ogólnie wydatki obliczono na kwotę 240.000,00 zł) oraz Gminny Ośrodek Kultury w Gołotczyźnie (wydatki oszacowano na kwotę 360.000,00 zł).

Kwotę w wysokości ponad 10 mln złotych przeznaczono na realizację celów z zakresu wspierania rodziny, gdzie największą część pieniężną stanowią świadczenia społeczne. Gospodarka komunalna oraz ochrona środowiska lokuje się na wysoką kwotę 1.890.619,41

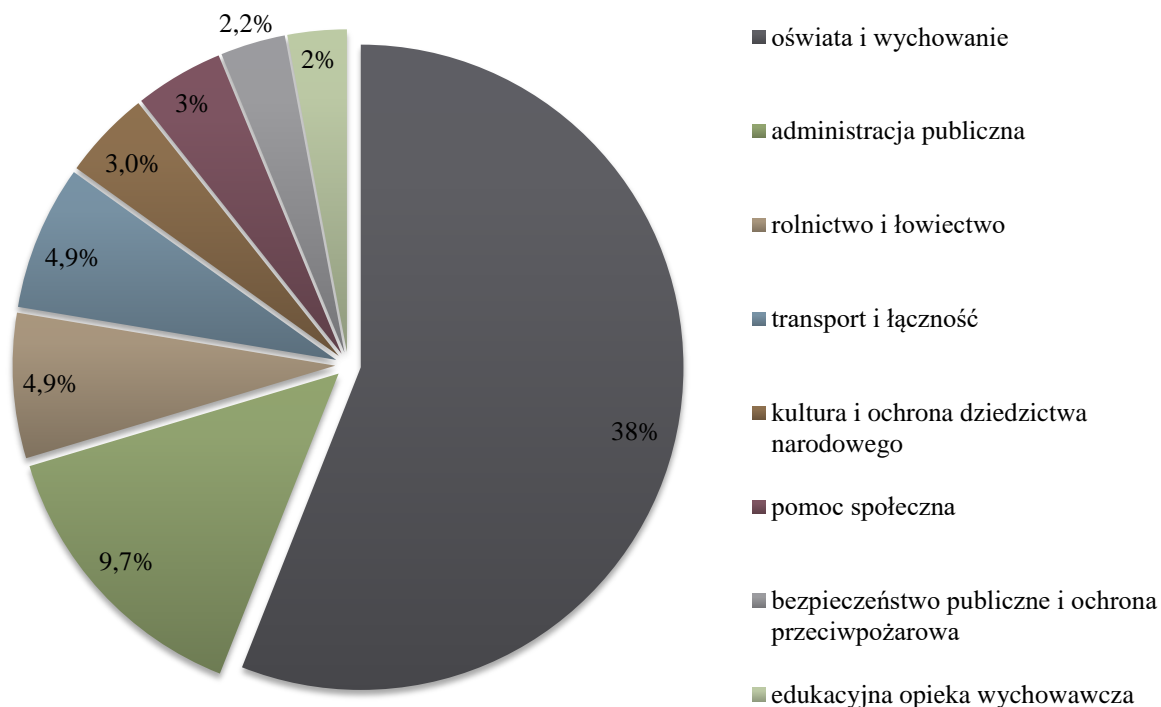
⁶ Realizację aktualnego budżetu należy na bieżąco aktualizować. W strategii zakłada się, że założony plan budżetowy zostanie zrealizowany, uwzględniając wynikające ze stanu rozwoju gminy deficyty.

zł, co stanowi duży odsetek względem całości budżetu. Końcowe zadłużenie gminy na rok 2020 szacuje się na kwotę 4.133.853 zł, która powinna zostać uwzględniona w budżecie na rok 2021.

Analizując wykonanie oraz założenia budżetu z poprzednich lat, w 2019 roku plan budżetowy zakładał kwotę w wysokości 35.796.237,40 zł, wykonany został na kwotę 36.261.447,78 zł. Nie wykorzystano pełnych założonych kwot budżetowych w segmencie transportu oraz łączności, gospodarce mieszkaniowej, administracji publicznej, bezpieczeństwie publicznym i ochronie przeciwpożarowej, pomocy społecznej, gospodarce komunalnej oraz ochronie środowiska. W przeciągu ostatnich 5 lat (2015-2020) wartość szacowanego budżetu utrzymuje się na podobnym poziomie co wpływa pozytywnie na rozwój gminy, jednak zależne jest przede wszystkim od rozwoju całego województwa jak i inflacji. W 2017 roku zauważono wysoką tendencję wzrostu budżetu, która spowodowana była przede wszystkim realizacją projektu inwestycyjnego rozbudowy drogi gminnej Sońsk -Komory Błotne – Sońsk (wyk.6.).

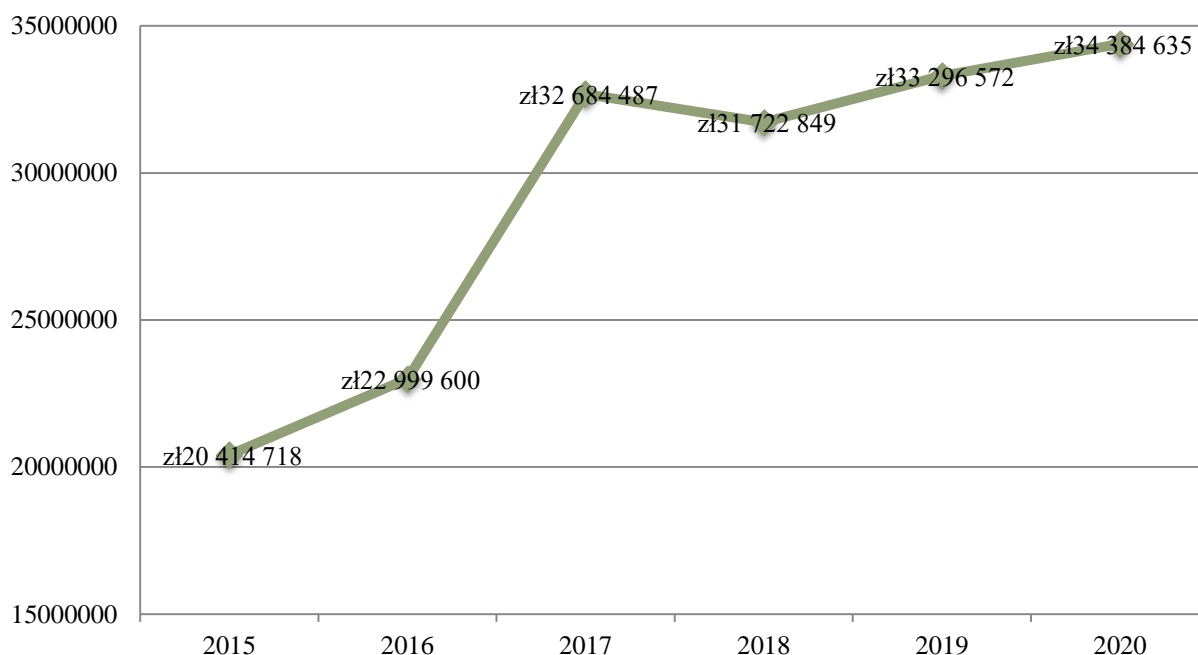
W 2018 roku największą część dochodu z budżetu gminnego przeznaczono na oświatę i wychowanie (37,8%), znaczną część stanowiła administracja publiczna (9,7), na rolnictwo i łowiectwo gmina przeznaczyła 4,9%, transport i łączność to niecałe 5% całości budżetu, na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz pomoc społeczną gmina wydała 3% ogólnych przychodów, bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa stanowiła 2,2% budżetu, natomiast edukacyjna opieka wychowawcza 1%.

WYK. 6. WYDATKI Z BUDŻETU GMINY SOŃSK WG DZIAŁÓW W 2018 ROKU.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Od kilku lat Gmina w podobny sposób wydatkuje pieniądze zgromadzone w budżecie. Przez analizowany okres, główne przychody gminy przeznaczają się na oświatę i wychowanie.

WYK. 7. WYSOKOŚCI BUDŻETÓW GMINY SOŃSK W LATACH 2015-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie budżetów gminy w latach 2015-2020.

Przyjęta przez gminę Sońsk Wieloletnia Prognoza Finansowa zakłada, że w latach 2021-2027 dochody majątkowe zostaną na podobnym poziomie i stanowić będą kwotę 34.384.635,00 zł, czyli o 3,16% wyższą względem ostatniego wykonanego budżetu za rok 2019.

W 2020 roku gmina Sońsk realizuje 7 projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej, takich jak⁷:

- Projekt "Odnawialne źródła energii w Gminie Przasnysz" - partner projektu,
- Operacja pn. "Wykonanie terenu rekreacyjnego przy budynku OSP w miejscowości Bądkowo na dz. nr 110/1 obręb Bądkowo Gm. Sońsk",
- Dofinansowanie przebudowy drogi gminnej Strusinek - Bieńki Karkuty,
- Demontaż, odbiór, transport i utylizacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Sońsk w 2017 r. - Etap III dofinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,

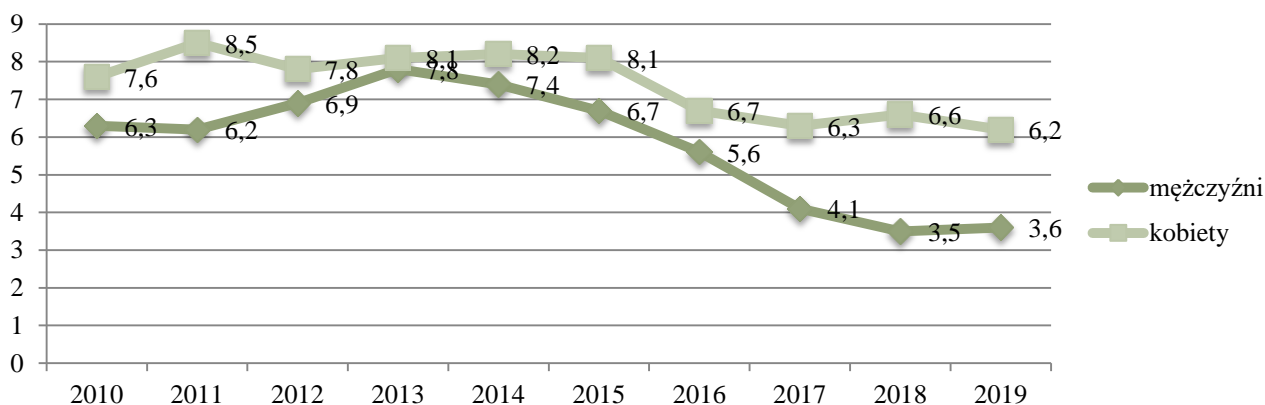
⁷ http://www.sonsk.pl/asp/pl_start.asp?typ=23&menu=293&strona=1

- Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz ze sprzętem ratowniczo-gaśniczym zamontowanym na stałe i niezamontowanym na stałe dla OSP Gąsocin w gminie Sońsk,
- Dofinansowanie ze środków PROW na lata 2014-2020 dla inwestycji: „Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Komory Błotne” oraz „Przebudowa drogi gminnej ul. Strażacka w Gąsocinie wraz z przebudową infrastruktury technicznej zlokalizowanej w pasie drogi”,
- Dofinansowanie przebudowy drogi gminnej Biela - Wola Ostaszewska.

2.3.2. RYNEK PRACY

Jednym z najważniejszych wskaźników warunkującym rynek pracy jest stopa bezrobocia, która w 2019 w powiecie ciechanowskim wynosiła 8,9%. Według Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie w gminie Sońsk w 2020 roku bezrobotnych zarejestrowanych było 228 osób, z czego 96 osób stanowili mężczyźni, natomiast 126 osób to kobiety (liczba ta zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego, gdzie liczba bezrobotnych wynosiła 222 osoby). Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 4,8% i sukcesywnie spadał w przeciągu ostatnich 9 lat, gdzie w 2010 procent ten wynosił 7,6. Oznacza to, że w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym, 4,8% stanowiły osoby bezrobotne. W przeważającym stopniu, bezrobotnych zarejestrowanych stanowiły kobiety, a ich udział procentowy jest prawie dwa razy wyższy niż w przypadku mężczyzn.

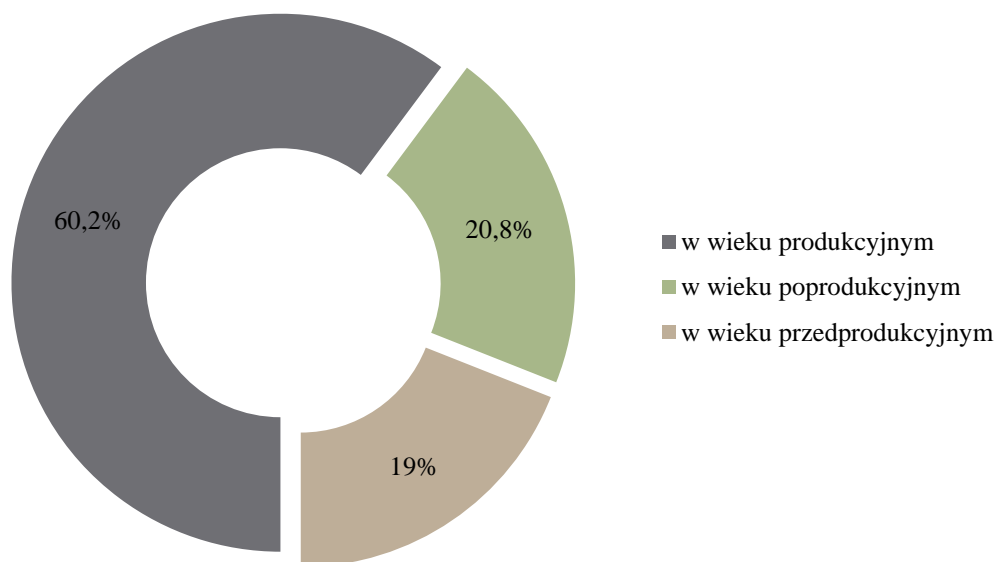
WYK. 8. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM WG PŁCI (PODANY W %) W LATACH 2010-2019 W GMINIE SOŃSK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Bezrobocie rejestrowane, Podgrupa: Bezrobotni zarejestrowani według gmin).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gminie na rok 2018 wynosiło 4466 zł. Zauważa się tendencję wzrostową miesięcznego wynagrodzenia wśród mieszkańców, co spowodowane jest przede wszystkim wzrostem płacy minimalnej.

W 2018 roku większą część pracujących stanowili mężczyźni (412 osób), a ich liczba zmniejszyła się względem roku 2017. W 2019 roku odnotowano 60,2% osób w wieku produkcyjnym, w tym przeważającą część mężczyzn (66,7% mężczyzn oraz 53,5% kobiet – wśród ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym). Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 20,8% ogółu mieszkańców, natomiast najmniejszy odsetek stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym (19%).

WYK. 9. PRODUKCYJNE GRUPY WIEKOWE W GMINIE SOŃSK W 2019 ROKU.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego.

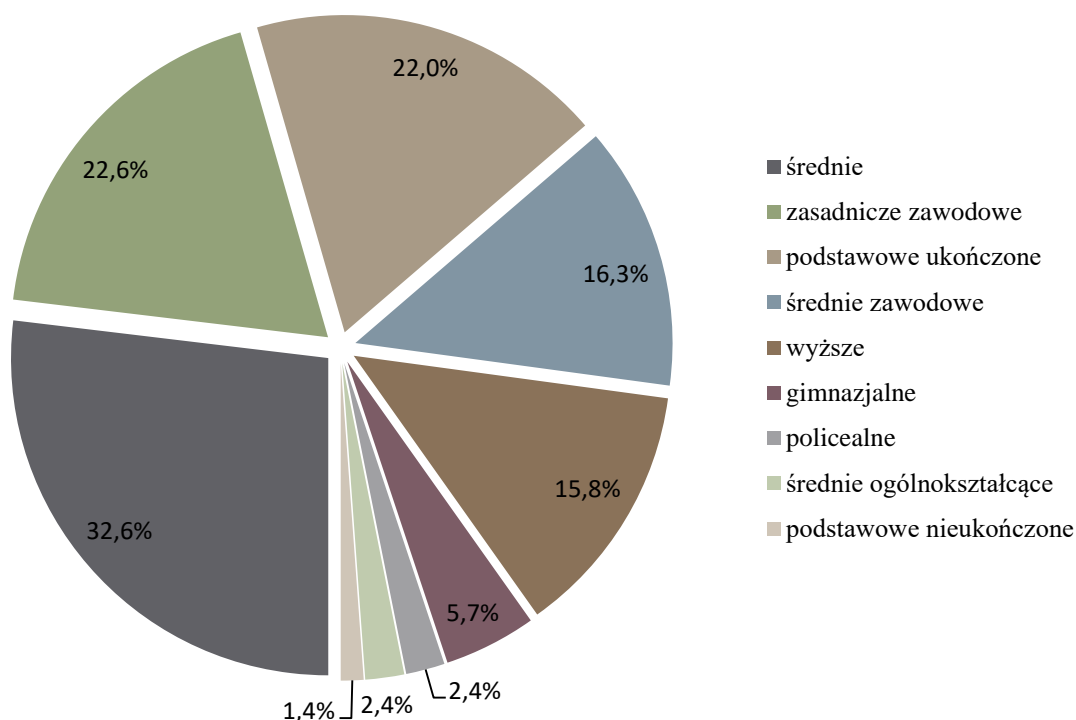
2.4. WYCHOWANIE I EDUKACJA

W gminie Sońsk znajdują się 4 szkoły podstawowe, z czego 3 szkoły to placówki prowadzone przez jednostki samorządu gminnego (Szkoła Podstawowa w Gąsocinie, Szkoła Podstawowa w Sońsku im. Szczepana Dobosza, Szkoła Podstawowa w Bądkowie im. Bohaterów Bitwy pod Sarnową Górą 1920). W 2019 roku funkcjonowało 40 oddziałów w szkołach podstawowych, gdzie uczyło się 576 uczniów, z czego 281 uczniów stanowili chłopcy, natomiast 266 dziewczęta. W 2018 roku do klasy 1 przystąpiło 35 uczniów, czyli o 2 więcej niż w roku poprzednim. Na terenie gminy znajduje się również szkoła zawodowa - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. A. Świętochowskiego w miejscowości Gołotczyzna.

Na terenie gminy funkcjonuje również Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii Gołotczyzna. Jest on placówką dla dzieci i młodzieży, które cierpią na zaburzenia rozwojowe i posiadają trudności w edukacji. Ośrodek stwarza możliwość zdobycia zawodu kucharza i fryzjera w Branżowej Szkole I Stopnia. W gminie Sońsk funkcjonują również 2 przedszkola gminne w Sońsku i Gąsocinie oraz oddział przedszkolny w szkole podstawowej w Bądkowie.

Poziom wykształcenia w gminie jest zróżnicowany. Największą część osób stanowią mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym (22%) oraz średnio zawodowym (16,3%), z czego 29,2% to mężczyźni, natomiast 16,2 % stanowią kobiety. Ponad 22% mieszkańców posiada tylko wykształcenie podstawowe (21,3% mężczyzn oraz 22,7% kobiet) i głównie trudni się rolnictwem. Wykształcenie średnie ogólnokształcące posiada 13,8% mieszkańców, a aż 15,8% ukończyło szkołę wyższą, gdzie przeważającą liczbę osób stanowią kobiety. Najmniejszy odsetek obejmują osoby z wykształceniem podstawowym nieukończonym (1,4%) oraz policealnym (2,4%)⁸.

⁸ Dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.

WYK. 10. POZIOM WYKSZTAŁCENIA W GMINIE SOŃSK NA ROK 2011.

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011.

Większość wydatków budżetu gmin przeznaczono na oświatę i wychowanie, co świadczy o dużym udziale gminy w rozwój systemu edukacji i wychowania. Gminne przedszkola oraz szkoły prowadzą dodatkowe zajęcia, które są bezpłatne dla uczęszczających dzieci. Przedszkola oferują terapie logopedyczne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne czy zajęcia rewalidacyjne. W szkołach podstawowych organizowane są również zajęcia prowadzone przez firmy zewnętrzne, które mają na celu podnoszenie jakości kształcenia w gminie. Sońsk organizuje bezpłatny transport oraz opiekę w czasie przewozu do szkół, gdy droga dziecka przekracza 3 km od miejsca zamieszkania, w przypadku dzieci do lat 6 oraz 4 km w przypadku dzieci od V klasy szkoły podstawowej.

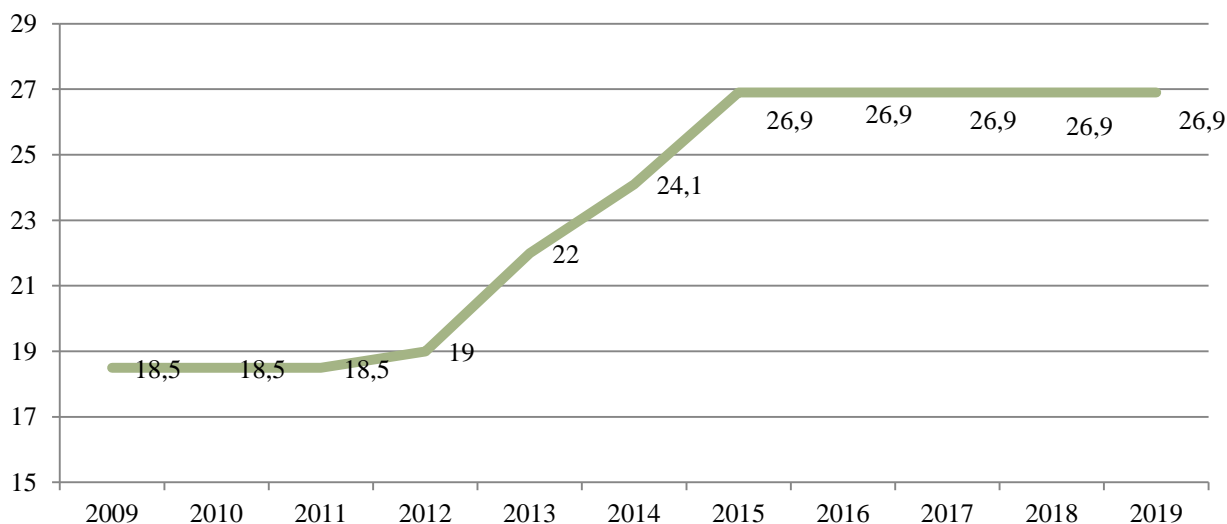
2.5. INFRASTRUKTURA GMINY

Dzięki wysoce rozwiniętej infrastrukturze technicznej gmina ma potencjał do coraz większego rozwoju, poszerzania swoich atrakcyjnych stron i poprawy jakości życia mieszkańców. Infrastruktura techniczna jest jednym z najważniejszych czynników warunkujących rozwój społeczno-gospodarczy.

W 2018 roku odnotowano, że na terenie gminy znajduje się 2445 mieszkań oraz 10145 izb, z czego przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 mieszkanie wynosiła 83,9 m², natomiast przeciętna powierzchnia na 1 osobę 26,4 m². Ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie wynosi 205 044 m. W Sońsku znajduje się 38 mieszkań komunalnych oraz 11 lokali socjalnych. W 2019 oddano do użytkowania 10 mieszkań.

Gmina Sońsk posiada 10,99% długości sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej, z czego 24,3% budynków mieszkalnych podłączone zostało do sieci kanalizacyjnej. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie w 2019 roku wynosiła 26,9 km i nie zwiększyła się w przeciągu ostatnich 4 lat. Na terenie Sońska 650 mieszkań posiada przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Odnotowano 20 awarii sieci kanalizacyjnej. Ścieki bytowe odprowadzane siecią kanalizacyjną w gminie mają objętość 84000 m³. Jest to stosunkowo mało, jednakże ilość podłączonych budynków do sieci kanalizacyjnej stopniowo wzrasta. Od 2015 roku ich ilość zwiększyła się o 4,5%. Na terenie gminy funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków w Komorach Dąbrowych. Posiada ona maksymalną przepustowość 650/720 m³.

WYK. 11. DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACYJNEJ (KM) W LATACH 2009-2019 W GMINIE SOŃSK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Dodatki mieszkaniowe, Podgrupa: Kanalizacja).

Z instalacji wodnokanalizacyjnej w gminie korzysta 78,9% mieszkańców. W gminie znajdują się dwa przedsiębiorstwa dostarczające wodę, w tym Gminna Spółka Wodna

w Sońsku. Gmina posiada 244,7 km długości sieci rozdzielczej oraz 2071 przyłączy wodociągowych do budynków mieszkaniowych i zbiorczego zamieszkania. W 2019 odnotowano 4 awarie sieci wodociągowej. Średnie zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w 2019 wynosiło 28,6 m³ i jest to o 16,1% mniej niż w roku poprzednim.

W gminie Sońsk w 2019 roku firmą odbierającą odpady komunalne był przedsiębiorca BŁYSK-Bis Sp.z.o.o. Sp.k. z siedzibą w Makowie Mazowieckim. W ramach realizacji zadań firmy, zapewnia ona mieszkańcom:

- Pojemniki na odpady resztkowe,
- worki na odpady segregowane,
- mobilny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych,
- stacjonarny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

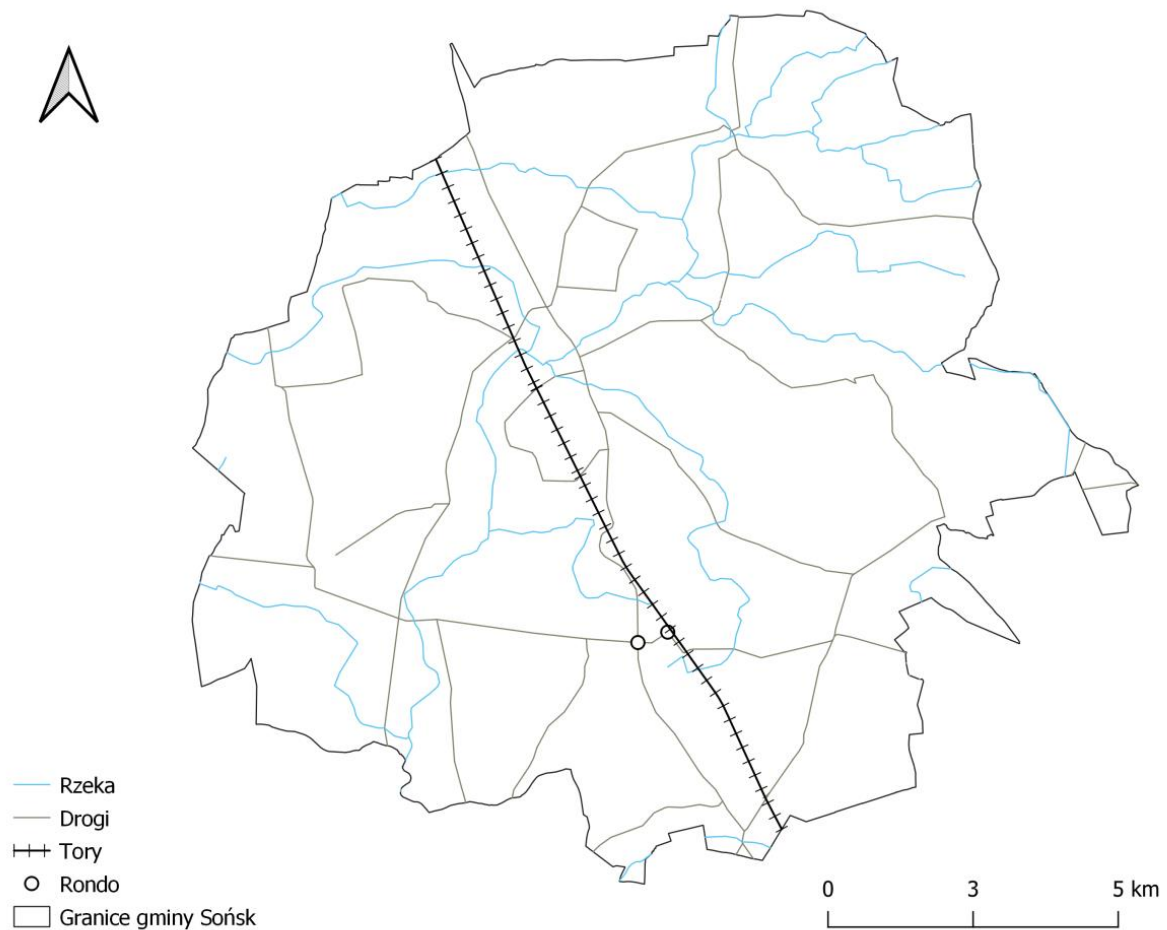
Segregacją odpadów w gminie zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Ciechanowie. Według danych dotyczących osiągniętego poziomu recyklingu oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji wynika, że recykling papieru, metali, tworzyw sztucznych oraz szkła w 2018 roku wynosił 41,47% minimalnego poziomu dla gminy. Przy segregacji innych niebezpiecznych odpadów osiągnięty poziom w gminie wynosił 76,19%, gdzie ogólny poziom określono na 50%. Oznacza to, że gmina spełnia normy segregacji śmieci. Jako jedną z ważniejszych inwestycji na terenie gminy określa się unowocześnienie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowanego na terenie Oczyszczalni Ścieków w Komorach Dąbrowych, która polegać ma na wybudowaniu boksów pod wiatą na poszczególne frakcje odpadów komunalnych.

W Gminie Sońsk obowiązuje Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, który ma na celu oczyszczanie obszaru gminy z toksyn, eliminację negatywnych skutków zdrowotnych wywołanych azbestem, likwidację oddziaływania azbestu na środowisko oraz pomoc mieszkańcom w realizacji wymiany płyt cementowo-azbestowych⁹.

W gminie znajduje się 20 przystanków autobusowych. Gmina nie posiada żadnego przewoźnika prywatnego, świadczącego usługi transportowe. Jednakże na terenie gminy znajduje się stacja kolejowa w Gąsocinie oraz Gołotczyźnie, dzięki której społeczność lokalna

⁹ Raport o stanie gminy Sońsk za rok 2019.

ma możliwość dostania się do pobliskich miast takich jak Ciechanów. Jednym z podstawowych środków transportu w gminie są samochody osobowe (ryc.5.).

RYC. 5. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA NA TERENIE GMINY SOŃSK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k).

2.6. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Na terenie gminy Sońsk znajduje się Gminy Ośrodek Kultury w Gołotczyźnie, który został utworzony w 1978 roku. Jest on głównym miejscem mającym na celu podnoszenie jakości kultury w gminie. Według Programu działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Gołotczyźnie misją obiektu jest edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, gromadzenie oraz dokumentowanie dóbr kultury, tworzenie warunków do rozwoju folkloru, zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych mieszkańców. Program zakłada dostosowanie oferty zajęć dydaktycznych do wieku i potrzeb mieszkańców. Obecnie w ośrodku realizowane są duże imprezy plenerowe takie jak 100-lecie Bitwy pod Sarnową Górą, Piknik Wakacyjny czy Orszak Trzech Króli. W gminie funkcjonuje również Klub Serniora „Złota Jesień”.

W 2018 roku w gminie zorganizowano 26 imprez okolicznościowych, w których wzięło udział ponad 6 tys. uczestników. Natomiast w 2019 roku zorganizowano takie wydarzenia kulturalne jak¹⁰:

- Teatr dla dzieci,
- Warsztaty wiosenne dla dzieci,
- Koncert Edyty Szewczyk z zespołem,
- Ferie zimowe,
- Warsztaty wielkanocne dla dzieci,
- Konkurs Eko-PTAK,
- Koncert Maryjny w Łopacinie,
- Dzień Dziecka i Rodziny,
- Piknik wakacyjny,
- Obchody 99 rocznicy Bitwy pod Sarnową Górą,
- Narodowe czytanie,
- Dzień ziemniaka,
- Spotkanie autorskie „Psie szczęście w nieszczęściu”,
- Gminny Dzień Seniora,
- Mikołajki – koncert i animacje,

¹⁰ Raport o stanie gminy Sońsk za rok 2019.

- Konkurs na ozdobę choinkową,
- Udział grupy seniorów w projektach: „Seniorzy w sieci – ciechanowskie sieci seniorów”,
- Dynia w roli głównej,
- Przegląd Ludowych Zespołów Poświętne,
- Przegląd Twórczości Artystycznej Seniorów Głinojeck,
- Mazowieckie Zapusty w Jednorożcu.

Gmina od lat realizuje wiele imprez okolicznościowych, włączając w ich organizację mieszkańców Sońska. W 2019 roku na wyżej wymienione zadania z budżetu gminy przeznaczono 102.328,00 zł.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Sońsku, z filią w Gąsocinie, która działa od 1947 roku. Biblioteka jest miejscem spotkań integracyjnych oraz aktywności mieszkańców. Na początku roku 2019 w bibliotece zarejestrowano 720 osób. Z czytelni internetowej skorzystało ponad 1174 czytelników. W bibliotekach zatrudnione są łącznie 3 osoby. Filie posiadają 10 komputerów, zapewnione katalogi online, możliwość zdalnego składania zamówień, rezerwacji oraz przedłużania terminów zwrotów materiałów bibliotecznych. Biblioteki organizują liczne wydarzenia kulturalne, takie jak: spotkania seniorów, koncerty charytatywne czy zbiórki karmy dla schroniska. W 2019 roku na finansowanie biblioteki publicznej przeznaczono 215.000,00 zł z budżetu gminy.

Na obszarze gminy Sońsk znajduje się Muzeum Pozytywizmu na Gołotczyźnie. Jest to oddział Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie. Miejsce to jest ciekawym obiektem dla miłośników pozytywizmu. Muzeum otoczone jest zadbanym parkiem, gdzie zobaczyć można rzeźbę przedstawiającą ówczesną mieszkankę tych terenów. Najbardziej reprezentacyjnym miejscem na terenie Muzeum jest Dwór Aleksandry Bąkowskiej, gdzie niegdyś mieściła się szkoła rolnicza dla dziewcząt chłopskich. Kolejnym budynkiem jest „Krzewnia”, który zamieszkiwany był przez Aleksandra Świętochowskiego. Turyści mogą obejrzeć też Dworek Drobnoszlachecki, który przeniesiony został z Mężenin-Węglowice. W 2019 roku muzeum odwiedziło ok. 8400 turystów.

RYC. 6. MUZEUM POZYTYWIZMU W GOŁOTCZYŹNIE.

Źródło: fot. Klaudia Turczyńska.

Jedną z najważniejszych inwestycji, którą docenili mieszkańcy gminy, była budowa boiska sportowego przy szkole podstawowej w Sońsku. Na terenie inwestycji znajdują się takie obiekty jak bieżnia okólna, rzutnia do pchnięcia kulą oraz skocznia. Boisko utwardzone jest nawierzchnią sztuczną. Na terenie gminy funkcjonuje również Gminny Klub Sportowy Sońsk.

2.7. POMOC SPOŁECZNA I OPIEKA ZDROWOTNA

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku. Ma on na celu pomoc osobom z dysfunkcjami społecznymi, które z różnych przyczyn nie mają możliwości samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych.

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku udzielił świadczeń 4,2% mieszkańcom (329 osobom). Ogólna liczba rodzin, jakie uzyskały wsparcie, wynosi 122. Liczba ta w stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się o 75 rodzin (wyk.7.).

Wskaźnik deprivacji lokalnej na 1 tys. mieszkańców w gminie wynosi 42,46% Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku w 2019 roku udzielił świadczeń z przyczyn:

- ubóstwa,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- problemów w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- alkoholizmu,
- niemożności prowadzenia gospodarstwa domowego,
- bezdomności,
- zwolnienia z zakładu karnego.

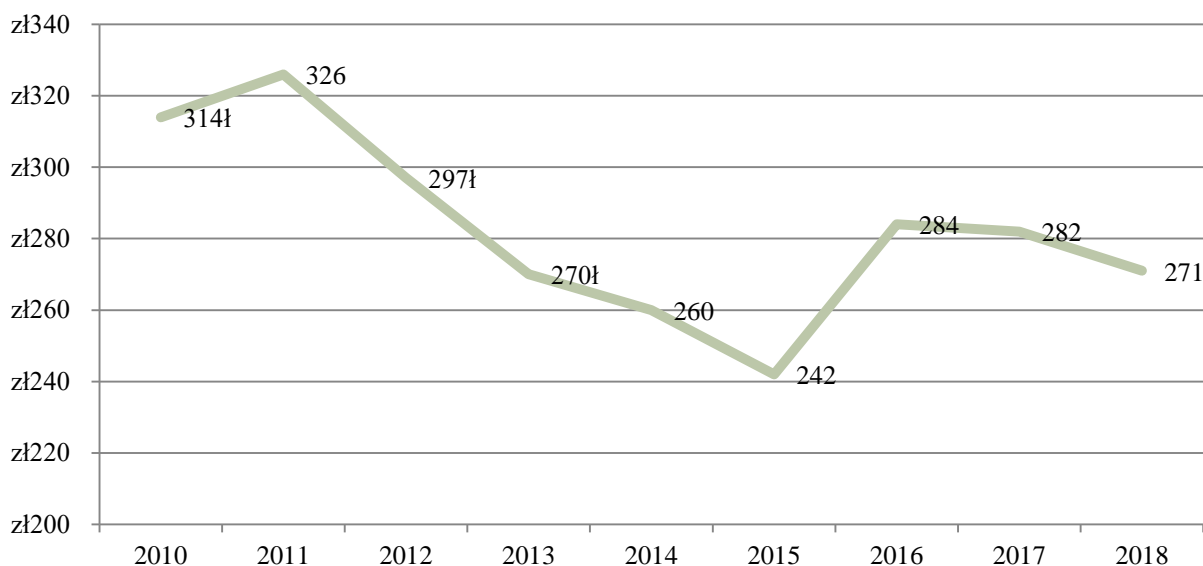
W 2019 roku Gminny Ośrodek Społeczny w Sońsku realizował takie świadczenia jak: zasiłek stały, opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne, zasiłek okresowy, usługi opiekuńcze, zasiłki celowe, posiłki i zasiłki celowe w ramach Programu „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”, praca socjalna.

Ośrodek realizuje również zadania zlecone z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, zasiłku dla opiekuna oraz świadczenia wychowawczego. W 2019 roku łącznie wypłacono 924.808,00 zł zasiłków rodzinnych. Jednorazową zapomogę otrzymały 64 osoby, świadczenia rodzicielskie wypłacono 47 osobom, a fundusz alimentacyjny otrzymało 38 mieszkańców.

Gmina ma za zadanie prowadzić również wypłatę świadczeń w ramach programu „Dobry Start”, gdzie w 2019 roku wypłacona kwota wyniosła 276.000,00 zł, a świadczenie otrzymało 892 dzieci. Gmina bierze również udział w organizacji wycieczki dla dzieci rolników we współpracy ze Stowarzyszeniem im. Teresy Kras oraz Kuratorium Oświaty w Warszawie.

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych sukcesywnie się zmniejsza, zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających ze świadczenia wychowawczego¹¹.

WYK. 12. LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH W LATACH 2010-2018 W GMINIE SOŃSK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Świadczenia na rzecz rodziny, Podgrupa: Korzystający ze świadczeń rodzinnych).

Na terenie Gminy znajdują się 3 placówki Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ). W 2019 roku według Banku Danych Lokalnych udzielono 39 304 porad lekarskich. W gminie Sońsk znajdują się 2 apteki ogólnodostępne. Najbliższy Specjalistyczny Szpital Wojewódzki mieści się w Ciechanowie i znajduje się w odległości około 17 km od gminy.

2.8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Na terenie gminy funkcjonuje Posterunek Policji w Sońsku. Odnosząc się do liczby popełnionych przestępstw, w 2019 roku w gminie doszło do 85 przestępstw i 706 interwencji Policji. Liczba ta zmniejszyła się w stosunku do roku 2018, gdzie liczba przestępstw wyniosła 129, natomiast liczba interwencji – 827.

¹¹Raport o stanie gminy Sońsk za rok 2019.

Największa liczba przestępstw w 2019 roku dotyczyła nie uiszczenia świadczeń alimentacyjnych (15 osób) oraz osób nietrzeźwych kierujących pojazdami. Nie odnotowano bójek bądź pobic, a małą liczbę wykroczeń mieszkańcy gminy popełnili w obszarze znęcania oraz oszustwa.

Rodzaj popełnionego przestępstwa	2017	2018	2019
Bójka, pobicie	3	1	0
Wypadek drogowy	2	2	1
Nietrzeźwy kierujący, w tym wbrew zakazowi	13	12	16
Groźba karalna	6	8	4
Znęcanie się	2	6	2
Niealimentacja	0	17	15
Kradzież	7	6	3
Kradzież z włamaniem	4	9	8
Oszustwo	5	3	2
Uszkodzenie mienia	4	5	9
Naruszenia ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	17	1	6
Ilość sporządzonych Niebieskich Kart	9	13	6

TAB. 4. LICZBA POPEŁNIONYCH PRZESTĘPSTW WEDŁUG ICH RODZAJU W LATACH 2017-2019 W GMINIE SOŃSK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu sporządzonego przez Posterunek Policji.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, z której działalności sporządzany jest coroczny raport. Ma on na celu oszacowanie problemów alkoholowych w gminie, a w konsekwencji przeciwdziałanie alkoholizmowi, stosowanie się do wytycznych oraz doszkalanie odpowiednich organów zajmujących się wyżej wymienioną profilaktyką.

W 2019 roku gmina wydała 58 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, z czego 20 z nich to punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 2 lokale gastronomiczne. Gminna Komisja Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych przeprowadziła 39 rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu, w tym z 11 członkami ich rodzin. W roku poprzednim (2018) liczba ta wyniosła 13 rozmów z osobami uzależnionymi oraz 10 z osobami z rodzin osób uzależnionych, co świadczy o dużym wzroście potencjalnych osób uzależnionych od alkoholu. Na terenie gminy funkcjonuje 1 punkt konsultacyjny, gdzie udzielono: 480 porad związanych z problemem alkoholowym, 60 porad dorosłym członkom rodziny osób z problemem alkoholowym, 12 porad osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz 4 porady dotyczące osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ważnym aspektem określającym poziom bezpieczeństwa w gminie jest również działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie. W 2016 roku został powołany nowy skład zespołu, a w jego skład wchodzi przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sońsku,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku,
- Komendy Powiatowej Policji w Sońsku,
- Sądu Rejonowego w Ciechanowie – kurator zawodowy,
- Oświaty,
- Ochrony zdrowia,
- Prokuratury w Ciechanowie.

W 2019 roku odbyło się 12 spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego. Na spotkaniach omawiano problemy pojawiające się w jednostkach reprezentowanych przez członków oraz ustalano działania kierunkowane w celu rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie. W 2019 roku wpłynęło 9 formularzy dotyczących procedury „Niebieskiej Karty” oraz zakończono 9 procedur ich wydania, z czego 7 dotyczą przemocy w rodzinie oraz 2 braku podejmowania dalszych działań. Liczba osób, dla których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” w 2019 roku wynosiła 10, w tym 8 kobiet oraz 2 mężczyzn.

2.9. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Według nowego podziału regionów fizycznogeograficznych Gołymin-Ośrodek położony jest w obszarze Niziny Północnomazowieckiej w Wysoczyźnie Ciechanowskiej¹². Rzeźba terenu Gminy Sońsk nie jest zróżnicowana, posiada jednak dużo otwartych terenów o sporym zasięgu widoczności. Najwyżej położony punkt znajduje się na wysokości 145 m.n.p.m. Przez gminę przepływa również rzeka Sona, która przecina dany obszar z północnego wschodu na południowy zachód. Posiada ona sieć mniejszych cieków i rowów. Główne zmiany zachodzące w rzeźbie terenu spowodowane są działalnością rolniczą oraz rozwojem niewielkiej zabudowy.

Na terenie gminy występuje zróżnicowanie surowców naturalnych – piasków oraz żwirów. Stanowią one głównie surowce o znaczeniu przemysłowym i eksploatacyjnym.

Gmina posiada na swoim obszarze gleby brunatne wilgotne i brunatne kwaśne oraz czarne ziemie zdegradowane i gleby szare podścielone glinami lekkimi oraz średnimi, które znajdują się w okolicach rzeki. Dominującym typem gleb są gleby dobre jakościowo klasy II-IV stanowią one ponad 64% ogółu gruntów ornych. W zachodniej oraz północnej części gminy występują kompleksy przydatności rolniczej pszenne dobre i żytnie bardzo dobre¹³.

Na terenie gminy występuje niewielka liczba cieków wodnych. Obszar gminy znajduje się w dorzeczu rzeki Wkry. Głównym z dopływów Wkry na terenie Sońska jest rzeka Sona. Na terenie gminy znajdują się również nieduże stawy, jeziora i glinianki.

Średnia temperatura w gminie Sońsk w lipcu wynosi 17,5-18°C, natomiast w styczniu -4 - -2°C. Średnie roczne opady szacuje się w granicach 500-600 mm.

Gmina Sońsk nie posiada cennych krajobrazowo obszarów przyrodniczych, na tym terenie występują głównie pola uprawne, łąki i pastwiska. Jednym z charakterystycznych elementów gminy jest występowanie na jej obszarze wierzb ogłowionych, które stanowią naturalny element oczyszczania środowiska oraz wylęgarnie dla ptaków. Tereny leśne stanowią jednak niewielki odsetek całości terenu gminnego (12,7%). Wśród typów lasów

¹²J. Solon. Physio-Geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Institute on Geography and Spatial Organization Polish Academy of Science. 2018.

¹³ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sońsk.

wyróżnia się bór mieszany świeży, bór świeży, las mieszany świeży, las wilgotny, las mieszany wilgotny oraz ols jesionowy. Treny te charakteryzują się dużym rozproszeniem.

Gmina Sońsk posiada dobry stan środowiska naturalnego, ze względu na brak występującego na danym obszarze uciążliwego przemysłu ciężkiego. Stan powietrza, dzięki występowaniu na tym terenie lasów oraz terenów uprawnych, określany jest jako dobry.

3. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

Jednym z najważniejszych aspektów tworzenia Strategii Rozwoju Gminy jest partycypacja społeczna. Stały kontakt władz samorządu terytorialnego ze społecznością lokalną jest kluczowym elementem w rozwoju gminy. Dlatego niezwykle ważne, na etapie tworzenia Strategii Rozwoju Gminy, są konsultacje społeczne, mające na celu poznanie opinii mieszkańców co do dalszego gospodarowania gminą. Co więcej, ich opinie oraz spostrzeżenia są elementem warunkującym stworzenie kierunków rozwoju, analizy SWOT czy wreszcie celów strategicznych.

3.1. PROCEDURA BADAWCZA

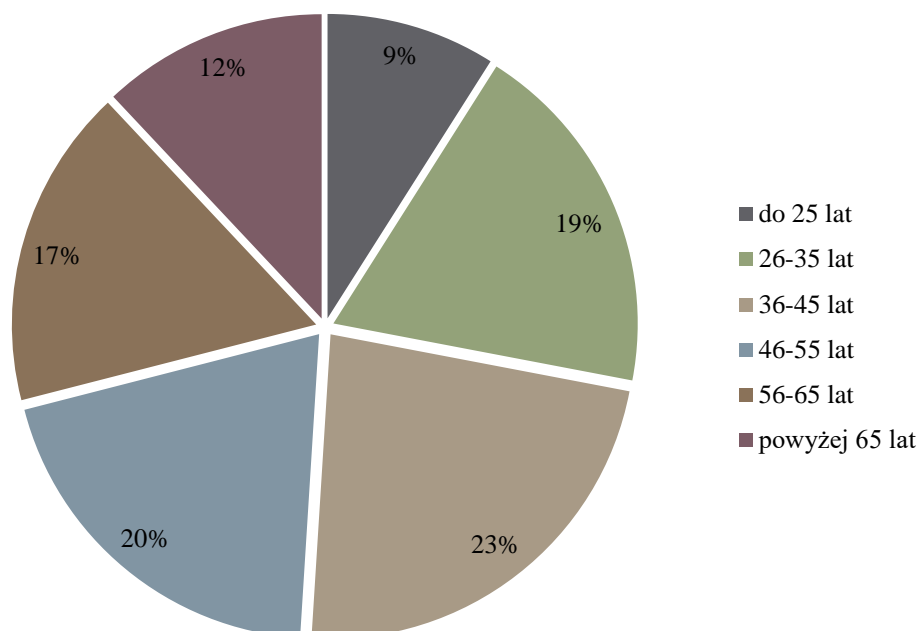
W lipcu 2020 roku odbyły się badania ankietowe mieszkańców oraz pracowników gminy Sońsk. Ankiety przeprowadzone zostały w wersji papierowej. Społeczność lokalna miała możliwość podzielenia się swoją opinią na temat:

- najważniejszych obszarów kryzysowych w gminie,
- wyboru głównych kierunków rozwoju,
- zaproponowania inwestycji, które należy realizować w okresie obowiązywania strategii,
- ukazania słabych oraz mocnych stron gminy,
- podzielenia się dodatkowymi spostrzeżeniami na temat gminy.

Próbę badawczą stanowili głównie mieszkańcy gminy Sońsk oraz pracownicy jednostek samorządowych (Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina Biblioteka Publiczna). Badanie udostępnione zostało w Urzędzie Gminy, gdzie mieszkańcy mogli podzielić się swoimi spostrzeżeniami. Społeczność lokalna miała 2 tygodnie na wypełnienie kwestionariuszy. Mieszkańcy gminy udzielali odpowiedzi głównie na zasadzie pytań zamkniętych, natomiast pracownicy odpowiadali przez system pytań otwartych. Z racji tego analiza badań ankietowych skupi się głównie na odpowiedziach mieszkańców, jednakże szczegółowe odpowiedzi pracowników zostaną wymienione i w kompleksowy sposób wyszczególnione w kierunkach rozwoju oraz celach strategicznych.

3.2. CHARAKTERYSTYKA PRÓBY

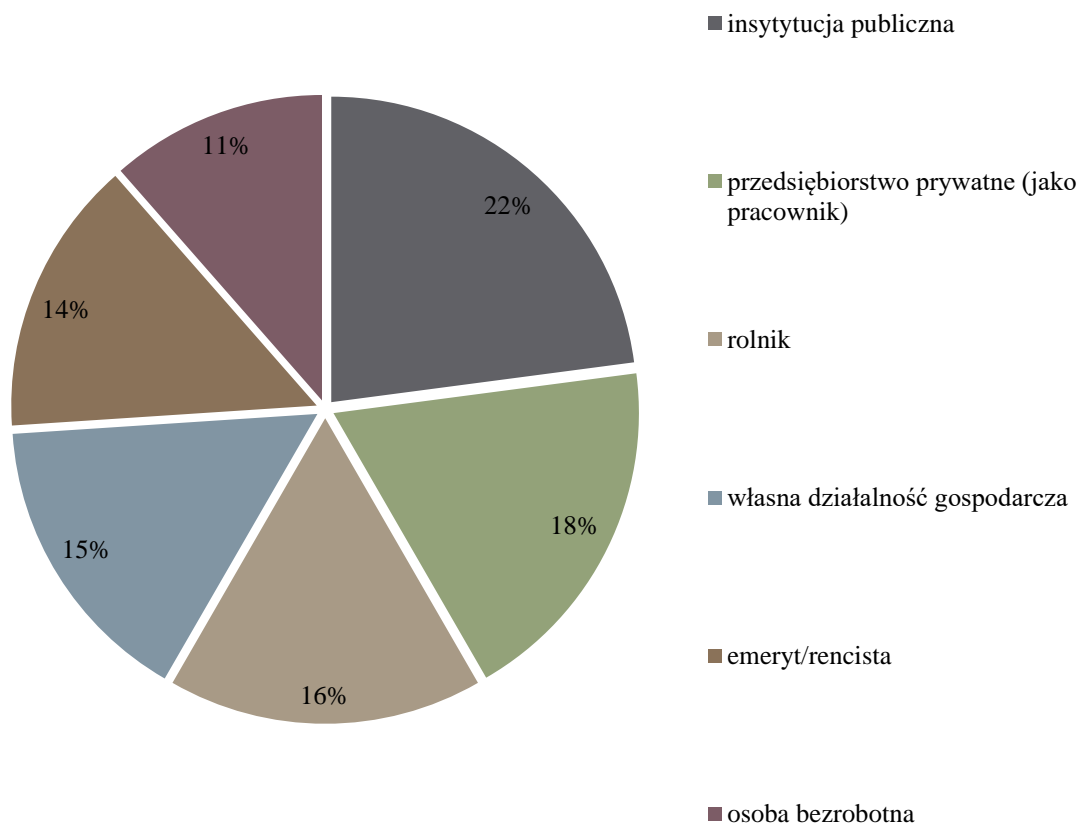
Wśród społeczności lokalnej gminy Sońsk, udział w badaniu wzięło 117 mieszkańców oraz 16 pracowników, w tym 52% ankietowanych mieszkańców stanowiły kobiety, natomiast 48% mężczyźni. Największą część respondentów to osoby w wieku od 36-45 lat (22%), natomiast najmniejsza to społeczność poniżej 25 roku życia (9%). Co korzystane, wiek ankietowanych był zróżnicowany, a na pytania odpowiedziała każda z dostępnych grup wiekowych (wyk. 8.).

TAB. 5. UDZIAŁ RESPONDENTÓW W BADANIU ANKIETOWYM WG WIEKU.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet.

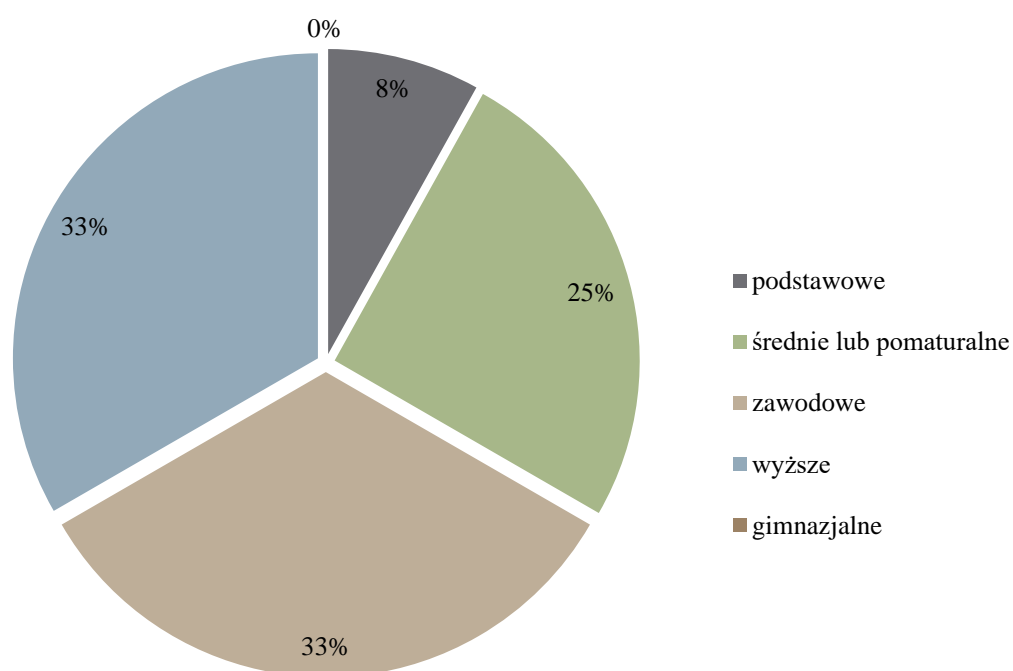
Wśród ankietowanych przeważały osoby zatrudnione w instytucji publicznej, jednakże podobnie jak w przypadku struktury wieku, miejsce zatrudnienia respondentów było zróżnicowane. Najmniejszy odsetek stanowili studenci (2 osoby) oraz osoby bezrobotne. Co więcej dość duży odsetek ankietowanych stanowiły osoby prowadzące własną działalność gospodarczą (12 osób) (wyk.6.).

WYK. 13. STRUKTURA MIEJSCA ZATRUDNIANIA WŚRÓD RESPONDENTÓW.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet.

Ankietowani posiadali głównie wykształcenie wyższe oraz zawodowe (33% respondentów). Wykształcenie średnie lub pomaturalne to 25% ankietowanych, natomiast podstawowe jedynie 8%. W grupie odpowiadających na pytania ankiety, nie znalazł się nikt z wykształceniem gimnazjalnym (wyk.11.).

WYK. 14. STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA WŚRÓD ANKIETOWANYCH.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na pytania dotyczące rozwoju gminy Sońsk mogli odpowiadać mieszkańcy każdego sołectwa. Największą część respondentów stanowiła społeczność lokalna zamieszkująca sołectwo Sońsk (19 osób), następnie Gołotczyznę (14 osób) oraz Gąsocin (8 osób). Struktura odpowiedzi kształtowała się następująco:

Sońsk	17,43%
Gołotczyzna	12,84%
Gąsocin	7,34%
Bądkowo	4,59%
Gutków	4,59%
Sarnowa Góra	3,67%
Ślubowo	3,67%
Cichawy	2,75%

Damięty	2,75%
Kałużyn	2,75%
Łopacin	2,75%
Marusy	2,75%
Spądoszyn	2,75%
Wola Ostaszewska	2,75%
Ciemniewko	1,83%
Komory Dąbrowne	1,83%
Koźniewo-Średnie	1,83%
Koźniewo-Wielkie	1,83%
Mężniewo	1,83%
Olszewka	1,83%
Skrobocin	1,83%
Soboklęszcz	1,83%
Strusinek	1,83%
Szwejki	1,83%
Bieńki-Karkuty	0,92%
Burkaty	0,92%
Ciemniewo	0,92%
Chrościce	0,92%
Drażewo	0,92%
Komory Błotne	0,92%
Ostaszewo	0,92%
Pękawka	0,92%
Strusin	0,92%
Bieńki-Śmietanki	0,00%

Kosmy-Pruszeki	0,00%
Koźniewo-Łysaki	0,00%
Niesłuchy	0,00%

3.3. WYNIKI BADAŃ

Pierwsze pytanie jakie otrzymali mieszkańcy gminy dotyczyło oceny podanych uwarunkowań na terenie gminy. W 5 stopniowej skali, respondenci odpowiedzieli jakie ich zdaniem są jedne z najsłabszych oraz najlepszych udogodnień. Ankietowani, jako jeden z najgorszych aspektów gminy określają bardzo zły poziom dostępności do bazy gastronomicznej (w tym liczba restauracji, pubów itp.). Jako niewystarczające, respondenci ocenili również dostępność bazy noclegowej na terenie gminy. Co więcej w skali od 1 do 3 (bardzo źle, źle, średnio) znajdują się również takie udogodnienia jak m.in. możliwość rozwoju zawodowego w gminie, oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów, czy dostępność do komunikacji autobusowej. Jako jedne z najlepiej ocenionych uwarunkowań, mieszkańcy wymieniają dostęp do usług i handlu na terenie gminy oraz dostępność infrastruktury wodociągowej. Co więcej, na dość wysokim poziomie respondenci wymieniają również zaangażowanie instytucji samorządowych w rozwiązywanie problemów mieszkańców oraz czystość powietrza. Najsłabsze oraz najlepsze elementy funkcjonowania gminy przedstawiają poniższe tabele:

Najsłabsze elementy funkcjonowania gminy (ocena 1 – bardzo źle)	%
Dostępność bazy gastronomicznej (liczba restauracji, pubów itp.)	34,86%
Dostępność bazy noclegowej (liczba hoteli, gospodarstw agroturystycznych, kempingów itp.)	34,86%
Dostępność komunikacji autobusowej, w tym jakość usług (rozkład jazdy – liczba i częstotliwość połączeń)	22,02%
Ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów	20,18%

Możliwość znalezienia pracy na terenie Gminy	19,27%
Możliwość rozwoju zawodowego na terenie Gminy	18,35%
Ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych	16,51%
Dostępność obiektów rekreacyjnych (szlaki turystyczne, kąpieliska, parki, place zabaw itp.)	14,68%
Działania promocyjne Gminy mające na celu pozyskanie turystów	12,84%
Ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży	12,84%
Poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej	11,93%
Stan dróg gminnych	11,93%
Stan obiektów i wyposażenia placówek służby zdrowia świadczących Podstawową Opiekę Zdrowotną (POZ)	11,01%
Dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej (liczba przychodni, czas oczekiwania na wizytę itp.)	10,09%
Stan małej infrastruktury drogowej (chodniki, przystanki, oświetlenie)	10,09%
Ocena czystości w miejscach publicznych (ulice, chodniki, parki itp.)	8,26%
Warunki do rozwoju przedsiębiorczości (np. liczba terenów pod inwestycje)	7,34%
Dostępność usług i handlu na terenie Gminy (liczba sklepów, zakładów fryzjersko-kosmetycznych, banków itp.)	7,34%
Działalność organizacji pozarządowych (stowarzyszenia, fundacje itp.)	7,34%
Działania promocyjne Gminy w celu pozyskania inwestorów/przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy	6,42%

Dostępność transportu kolejowego, w tym jakość świadczonych usług (rozkład jazdy – liczba i częstotliwość połączeń)	6,42%
Dostępność obiektów sportowych (boiska, hale sportowe, baseny itp.)	5,50%
Stan i wyposażenie obiektów sportowych	5,50%
Dostępność infrastruktury kanalizacyjnej (liczba przyłączonych budynków)	5,50%
Zaangażowanie instytucji samorządowych w rozwiązywanie problemów mieszkańców	5,50%
Stan obiektów placówek oświatowych (szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki).	4,59%
Dostępność do przedszkoli (liczba dostępnych miejsc w przedszkolach)	4,59%
Dostępność infrastruktury wodociągowej (dostęp do bieżącej wody)	4,59%
Dbalność o przestrzeganie segregacji śmieci w Gminie	4,59%
Ocena zadowolenia z segregacji śmieci na terenie Gminy	4,59%
Jakość kształcenia w szkołach podstawowych na terenie Gminy	3,67%
Dostępność instytucji kulturalnych (godziny i dni otwarcia)	3,67%
Ocena czystości powietrza w okolicy miejsca zamieszkania	3,67%
Dostępność i czytelność informacji o usługach świadczonych przez instytucje samorządowe (Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej itp.)	3,67%
Stan obiektów i wyposażenie instytucji kulturalnych	2,75%

Liczba wydarzeń kulturalno-rozrywkowych organizowanych na terenie Gminy	2,75%
Najlepsze elementy funkcjonowania gminy (ocena 5 – bardzo dobrze)	%
Dostępność usług i handlu na terenie Gminy (liczba sklepów, zakładów fryzjersko-kosmetycznych, banków itp.)	22,02%
Dostępność infrastruktury wodociągowej (dostęp do bieżącej wody)	21,10%
Dostępność transportu kolejowego, w tym jakość świadczonych usług (rozkład jazdy – liczba i częstotliwość połączeń)	19,27%
Dostępność do przedszkoli (liczba dostępnych miejsc w przedszkolach)	16,51%
Liczba wydarzeń kulturalno-rozrywkowych organizowanych na terenie Gminy	15,60%
Stan obiektów placówek oświatowych (szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki).	14,68%
Stan obiektów i wyposażenie instytucji kulturalnych	13,76%
Ocena czystości w miejscach publicznych (ulice, chodniki, parki itp.)	12,84%
Jakość kształcenia w szkołach podstawowych na terenie Gminy	11,93%
Dostępność instytucji kulturalnych (godziny i dni otwarcia)	11,93%
Dostępność infrastruktury kanalizacyjnej (liczba przyłączonych budynków)	11,01%
Dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej (liczba przychodni, czas oczekiwania na wizytę itp.)	10,09%
Stan i wyposażenie obiektów sportowych	10,09%

Stan obiektów i wyposażenia placówek służby zdrowia świadczących Podstawową Opiekę Zdrowotną (POZ)	9,17%
Poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej	8,26%
Dostępność obiektów sportowych (boiska, hale sportowe, baseny itp.)	8,26%
Działania promocyjne Gminy mające na celu pozyskanie turystów	6,42%
Ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży	6,42%
Ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów	6,42%
Warunki do rozwoju przedsiębiorczości (np. liczba terenów pod inwestycje)	4,59%
Działania promocyjne Gminy w celu pozyskania inwestorów/przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy	4,59%
Ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych	4,59%
Stan małej infrastruktury drogowej (chodniki, przystanki, oświetlenie)	4,59%
Działalność organizacji pozarządowych (stowarzyszenia, fundacje itp.)	3,67%
Dostępność obiektów rekreacyjnych (szlaki turystyczne, kąpieliska, parki, place zabaw itp.)	2,75%
Możliwość rozwoju zawodowego na terenie Gminy	2,75%
Stan dróg gminnych	2,75%
Możliwość znalezienia pracy na terenie Gminy	1,83%
Dostępność komunikacji autobusowej, w tym jakość usług (rozkład jazdy – liczba i częstotliwość połączeń)	0,92%

Dostępność bazy gastronomicznej (liczba restauracji, pubów itp.)	0,00%
Dostępność bazy noclegowej (liczba hoteli, gospodarstw agroturystycznych, kempingów itp.)	0,00%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli za zadanie wybrać maksymalnie 3 najbardziej dogodnie ich zdaniem kierunki rozwoju gminy, które prowadzić będą w pierwszej kolejności do jak najlepszego rozwoju. Jako jedne z najważniejszych - mieszkańcy wybrali:

- silna gospodarka (polityka zachęcająca do prowadzenia na terenie gminy działalności gospodarczej, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój przemysłu) (69% respondentów),
- atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego (parki rozrywki, boiska, ścieżki rowerowe, siłownie zewnętrzne) (57% respondentów),
- nowoczesna edukacja (wysoki poziom szkolnictwa, dobrze wyposażone szkoły, interesująca oferta kierunków kształcenia, bogata oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców) (55% respondentów).

Zapytano również mieszkańców gminy o inwestycje gminne, które należy wykonać w pierwszej kolejności. Jako najważniejsze zadania, ankietowani określają przede wszystkim poprawę jakości dróg i chodników (60% respondentów), a w następnej kolejności budowę ścieżek rowerowych (44% respondentów) oraz rozwój oświetlenia ulicznego (33% respondentów). Z danych odpowiedzi wynika, że jako priorytet mieszkańcy określają poprawę infrastruktury drogowej oraz komunikacyjnej.

Następnie respondenci wymienili 3 mocne oraz 3 słabe strony gminy, które według nich stanowią podstawę do określenia największych atutów gminy oraz obszarów problemowych¹⁴. Największa liczba mieszkańców wymieniła takie mocne strony jak:

- wysoki poziom bezpieczeństwa w gminie (56 % respondentów),
- dobry dostęp do opieki medycznej (54 % respondentów),
- czyste środowisko naturalne (39% respondentów).

¹⁴ Więcej na temat słabych i mocnych stron w rozdziale 5 (Analiza SWOT).

Natomiast do najsłabszych stron gminy, społeczność lokalna zaliczyła takie aspekty:

- zły stan dróg (60% respondentów),
- niewystarczająca liczba miejsc pracy (49 % respondentów),
- niewystarczająca sieć komunikacyjna (29 % respondentów).

Jako ostatnie pytanie, pozostawiono mieszkańcom możliwość otwartego wypowiedzenia się na temat problemów występujących w gminie. Jednakże wśród całości zebranych odpowiedzi, mały odsetek społeczności lokalnej odpowiedziało na dane pytanie. Wyodrębniono takie najważniejsze odpowiedzi jak:

- zły stan dróg,
- brak żłobka bądź klubu dla dzieci,
- mała liczba połączeń autobusowych między większymi miastami,
- niewystarczająca liczba miejsc pracy,
- słabo rozwinięta komunikacja publiczna,
- brak miejsc dla aktywnego spędzania czasu.

Aby dopełnić badanie ankietowe i uzyskać dokładniejsze odpowiedzi, osobne badanie ankietowe przeprowadzono pośród pracowników jednostek gminnych. Wśród ankietowanych pracowników znalazło się 10 kobiet oraz 6 mężczyzn, w całości o wykształceniu wyższym. Największy odsetek względem wieku, stanowiły osoby w przedziale 26-35 lat (43% pracowników) oraz 36-45 lat (31% pracowników). Głównymi osobami biorącymi udział w badaniu, byli pracownicy Urzędu Gminy (56%) oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (37%). Jedna osoba to pracownik Policji. Pracowników zapytano o priorytetowe inwestycje, które należy zrealizować na terenie gminy. Według nich najważniejszymi są:

- poprawa jakości dróg oraz ilości chodników,
- budowa ścieżek rowerowych,
- inwestycje w ograniczenie spalania niebezpiecznych materiałów,
- rozbudowa obiektów sportowych,
- poprawa i zwiększenie oświetlenia ulicznego.

Jako 3 mocne strony pracownicy wymieniają między innymi wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie gminy, dobrą jakość kształcenia oraz wystarczającą infrastrukturę komunalną. Natomiast jako słabe strony, osoby udzielające odpowiedzi zauważają

niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego, niewystarczającą liczbę miejsc pracy oraz niewystarczającą sieć komunikacyjną.

Zapytano również pracowników o największe problemy występujące na terenie gminy w konkretnych obszarach funkcjonalnych. Ich odpowiedzi według konkretnych kategorii plasowały się następująco:

Turystyka i rekreacja

- niewystarczająca liczba lokali gastronomicznych,
- brak miejsc do spędzania czasu wolnego,
- brak bazy noclegowej.

Gospodarka

- niewystarczające warunki do rozwoju przedsiębiorczości,
- brakująca liczba stanowisk pracy,
- brak uzbrojenia terenów pod inwestycje.

Opieka zdrowotna

- Zły stan obiektów służby zdrowia,
- Słaby dostęp do specjalistycznej opieki,
- Zbyt mała ilość lekarzy rodzinnych,

Infrastruktura edukacyjna

- brak żłobka,

Infrastruktura kulturowa

- słabo wyposażony GOK.

Infrastruktura wodociągowa

- zbyt mała ilość sieci kanalizacyjnej.

Infrastruktura komunikacyjna

- niewystarczający stan małej infrastruktury,
- zbyt mała liczba chodników,
- słaba komunikacja autobusowa.

4. KIERUNKI ROZWOJU GMINY

Kierunki rozwoju stanowią początek strategicznej oceny obszarów gminy, na jakie należy zwrócić szczególną uwagę. Są one podstawą do tworzenia celów strategicznych oraz analizy SWOT, które zostały opisane w kolejnych rozdziałach. Dany rozdział opierać się będzie na pogłębionej analizie badań ankietowych, uwzględniając opis problemów występujących w gminie oraz zaproponowane rozwiązania jakie gmina powinna wprowadzić, aby dążyć do zrównoważonego rozwoju, który jest punktem wyjścia opracowania danej strategii. W rozdziale uwzględniano potencjał gospodarczy, turystyczny, społeczny, środowiskowy oraz kierunki jakie powinna obrać gmina, aby poprawić jakość życia społeczności lokalnej. W danych podrozdziałach ukazano, w jakich sferach należy poprawić i uporządkować działania gminy. Analizę oraz utworzenie danych potencjałów skonstruowano po analizie istniejących wskaźników jak i opinii mieszkańców, którzy są najważniejszym odbiorcą. Wyodrębniono główne kierunki rozwoju gminy (według hierarchii ich ważności), takie jak:

- prawidłowa i funkcjonalna infrastruktura techniczna,
- silna gospodarka oparta na rolnictwie,
- zaangażowana i harmonijna społeczność lokalna,
- rozwinięta sieć turystyczna,
- zrównoważone środowisko,
- zadowalająca jakość życia.

Należy zwrócić uwagę, że wszystkie kierunki rozwoju są ze sobą ściśle powiązane i prowadzą one do osiągnięcia celu, którym powinna kierować się każda gmina, do *Zrównoważonego rozwoju*. Prowadzi on do pozytywnych zmian jakościowych oraz ilościowych na obszarze gminy, przy jednoczesnym poszanowaniu walorów środowiska i zasad równości społecznej.

4.1. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Jednym z najbardziej zauważalnych problemów w gminie Sońsk, jakie podają mieszkańcy, pracownicy oraz który wynika bezpośrednio ze strategicznej diagnozy, jest niewystarczający stan infrastruktury komunikacyjnej na terenie gminy. W infrastrukturę komunikacyjną należy włączyć przede wszystkim zły stan dróg i chodników, który wpływa bezpośrednio na pogorszenie się infrastruktury technicznej w gminie. Pomimo, że działania na rzecz poprawy jakości infrastruktury drogowej w gminie odbywają się dość sprawnie, nadal powinny być jednym z podstawowych kierunków rozwoju, ze względu na potrzeby mieszkańców w tym względzie. Rekomenduje się zatem ścisłą współpracę z władzami wyższego szczebla tj. powiatem oraz województwem, w celu poprawy jakości nie tylko dróg gminnych, lecz również infrastruktury kolejowej czy dróg powiatowych. Co więcej, w zakresie infrastruktury drogowej, kierunkiem działań powinno stać się doposażenie dróg w chodniki, dostosowane do potrzeb pieszych oraz odpowiednie do nich oświetlenie.

Kolejnym kierunkiem rozwoju w stronę poprawy infrastruktury technicznej, co za tym idzie problemem, który zauważają mieszkańcy jest zagospodarowanie małej infrastruktury (w tym ławki, kosze na śmieci).

Jako istotny problem, mieszkańcy zauważają również niewystarczającą ilość infrastruktury wodociągowej, a także kanalizacyjnej. Gmina posiada tylko 11% sieci kanalizacyjnej, względem całej długości infrastruktury wodociągowej. Dobrą praktyką okazać się może zachęcanie i wsparcie finansowe społeczności lokalnej do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach rolnych.

Główne kierunki rozwoju: działanie na rzecz poprawy jakości dróg, budowa chodników oraz oświetlenia, zagospodarowanie małej infrastruktury, rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

4.2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY

Sytuacja gospodarcza, w tym rynek pracy i kapitał społeczny, to jeden z obszarów problemowych, jakie podkreślają mieszkańcy gminy. Za jedną z najsłabszych słabych stron, społeczność lokalna uważa brak miejsc pracy na terenie gminy. Sońsk jako gmina o charakterze rolniczym, swój rynek pracy kierunkuje głównie w obszar rolnictwa, ze względu na brak przemysłu na danym terenie. Jednakże, dobrymi praktykami mogącymi wspomóc mieszkańców w znalezieniu pracy jest ich aktywizacja. Dane działania powinno podejmować się przede wszystkim we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy. Aby przyczynić się do wzrostu aktywności zawodowej społeczności lokalnej, gmina powinna promować oraz informować o istniejących miejscach pracy na terenie gminy i powiatu (informowanie wspomagane przez media społecznościowe).

Jednym z kierunków rozwoju w obszarze gospodarki powinno być również systematyczne wspieranie przedsiębiorstw z terenów rolniczych, ich promocja i w razie potrzeby aktywizacja. Co więcej, pogłębiające się ujemne saldo migracji tworzyć może niekorzystne warunki dla sytuacji demograficznej w gminie, dlatego zapewnienie mieszkańcom odpowiednich warunków komunikacji, która umożliwi społeczności lokalnej pracę w innych częściach powiatu czy nawet województwa, wydaje się dobrym pomysłem, w kontekście stworzenia „sypialni” dla większych ośrodków przemysłowych.

Główne kierunki rozwoju: aktywizacja miejsc pracy poprzez promocję, współpraca z PUP, wsparcie rolników i małych przedsiębiorstw, poprawa jakości komunikacji zbiorowej (dojazdy do pracy).

4.3. POTENCJAŁ SPOŁECZNY

Sfera społeczna stanowi ogół działań gminy, mających na celu poprawę oraz monitoring sytuacji związanej z bezpieczeństwem, pomocą społeczną czy działaniem przeciwko alkoholizmowi i przemocy w rodzinie. Jednym z najważniejszych uwarunkowań świadczących o dobrze wykształconej sferze społecznej jest poziom zaufania mieszkańców do władz gminnych. Mieszkańcy oceniają zaangażowanie władz gminnych na dość wysokim poziomie, co świadczyć może o prawidłowej relacji na szczeblu mieszkańiec – władze. Jednakże należy obrać kierunek, w którym ciągła partycypacja społeczna i zaangażowanie mieszkańców we współpracę z włodarzami gminy staje się podstawowym elementem określającym zaufanie społeczności lokalnej do władz. Kierunek, w którym gmina powinna warunkować swój rozwój zaufania wobec mieszkańców to przeprowadzanie konsultacji społecznych czy organizacja festynów oraz spotkań, gdzie osoby zamieszkujące gminę będą mogły w otwarty sposób wypowiedzieć się w sprawach jej działalności.

Uwagę należy zwrócić również na zwiększający się problem nietrzeźwych kierowców, który odnotowano w Raporcie na temat przestępstw w gminie Sońsk. Dobrym działaniem jest zwiększenie ilości patroli policyjnych, a utrzymywanie spokoju na drogach powinno stać się podstawowym elementem w zakresie dbania o ogólny porządek społeczny. Co więcej, należy również zwrócić uwagę na pogłębiający się problem niealimentacji. W danym aspekcie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na zlecenie gminy, powinien prowadzić ścisły monitoring osób nie płacących alimentów. Ponadto, zaleca się ścisłą współpracę gminy z jednostkami pomocniczymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przemocy społecznej. W danym zakresie należy organizować szkolenia oraz kursy dla Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz zwiększyć dostęp do wykwalifikowanej kadry psychologicznej. W obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi należy zwiększyć zaufanie społeczności do instytucji publicznych. W tym celu zaleca się uruchomienie anonimowych konsultacji dla osób w stanie kryzysowym.

Główne kierunki rozwoju: zwiększenie zaufania do władz gminnych, kursy i szkolenia dla Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz pracowników GOPS.

4.4. POTENCJAŁ TURYSTYCZNY

Uwarunkowania turystyczne występujące w gminie w dużej mierze zależą od występowania na danym terenie ciekawych atrakcji. Gmina Sońsk posiada bogatą tradycję historyczną. Na jej terenach odbyła się bitwa pod Sarnową Górą, która stanowić może atrakcję dla wielu miłośników historii. Co więcej, na danym terenie znajduje się Muzeum Pozytywizmu na Gołotczyźnie. Muzeum to umiejscowione jest nieopodal zabytkowego Kościoła, co tworzy ciekawy kompleks do zwiedzania. Kierunkiem rozwoju, w którym powinny iść władze gminy jest szerzenie promocji oraz większa orientacja na temat marketingu terytorialnego. Co więcej, na terenie gminy występuje drewniany dwór w Koźniewie, który może stać się elementem szerzącego się potencjału turystycznego.

Gmina powinna w sposób kompleksowy oraz sprawny gospodarować uwarunkowaniami turystycznymi dzięki ścisłej promocji. Może w tym celu wykorzystywać narzędzia takie jak media społecznościowe, stronę internetową Urzędu Gminy czy umieszczenie tablic informacyjnych (o występowaniu danego zabytku), które mogą znaleźć się na terenie innych miejscowości.

Kolejnym kierunkiem powinna być organizacja festynów oraz cyklicznych wydarzeń kulturalnych, mających na celu przyciągnięcie społeczności z innych gmin. Promocja gminy na tle całego powiatu to kierunek, na którym samorząd powinien się skupiać. Cykliczne wydarzenia, jak chociażby z rekonstrukcja bitwy pod Sarnową Górą, mogą stać się świetnym elementem promocji.

Główne kierunki rozwoju: zwiększanie promocji gminy w mediach społecznościowych, dalsza organizacja wydarzeń kulturalnych promujących gminę, wykorzystanie potencjału zabytków na terenie gminy.

4.5. POTENCJAŁ ŚRODOWISKOWY

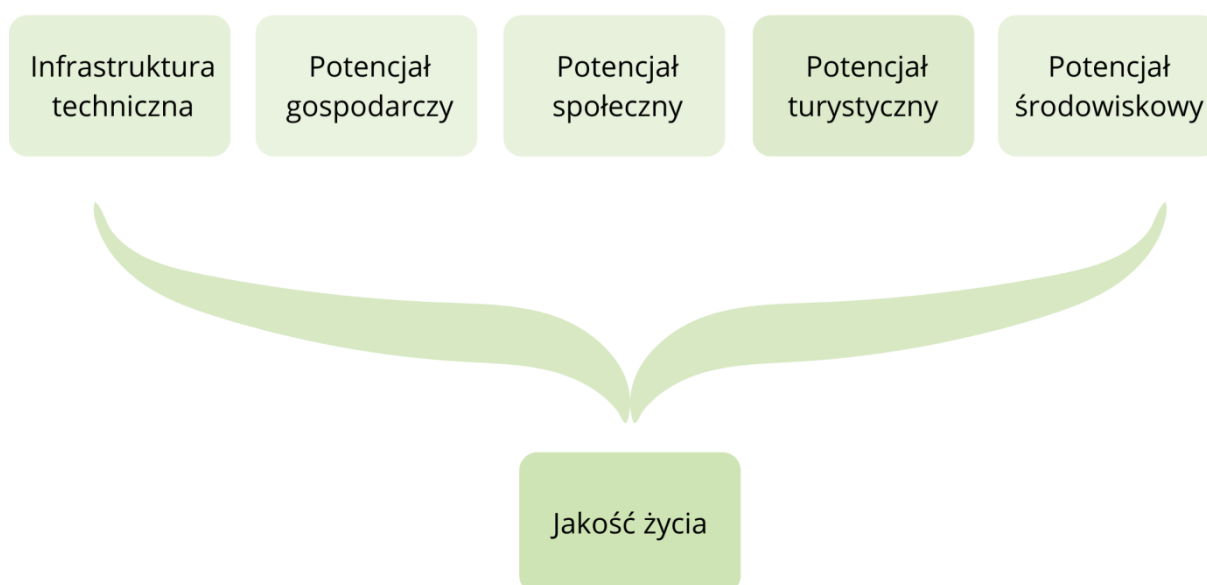
Poziom czystości powietrza na terenie gminy ocenia się jako dobry. Na terenie Gminy Sońsk nie występuje uciążliwy przemysł, dlatego też liczba zanieczyszczeń jest dużo mniejsza, niż w innych ośrodkach przemysłowych. Jako że gmina Sońsk ma charakter wiejski, ochrona środowiska na jej terenie sprowadza się głównie do dbałości władz i mieszkańców o regularny wywóz odpadów, ich segregację, czystość na terenie gminy, niewylewanie ścieków do przydrożnych rowów (co powodować może degradację środowiska) czy zmniejszanie ilości azbestu znajdującego się na terenie gospodarstw domowych.

Kierunkiem rozwoju, w jakim gmina powinna zorientować swoje działania w celu zachowania dobrego stanu środowiska, jest szeroka i kompleksowa edukacja ekologiczna mieszkańców. Dobrą praktyką jest cykliczne przeprowadzanie w szkołach warsztatów czy prelekcji dotyczących ochrony środowiska oraz ekologii. Warsztaty powinny poruszać takie tematy jak dbałość o stan wód, recykling, niezanieczyszczanie terenów zielonych czy zmniejszenie zużycia prądu oraz wody. Co ważne, spotkania nie powinny dotyczyć jedynie młodszych członków społeczności lokalnej. Bardzo ważna jest również szeroka edukacja w danym zakresie dla całej populacji ludności gminy Sońsk. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego, na której powinna opierać się Strategia Lokalna, stawia ekologię jako ważny cel rozwoju Mazowsza, do czego gmina powinna się dostosować w jak najwyższym stopniu.

Główne kierunki rozwoju: zwiększanie świadomości mieszkańców na temat ekologii, dbałość o segregację śmieci, kontrola odprowadzania ścieków.

4.6. JAKOŚĆ ŻYCIA

*Jakość życia jest to jakość wszystkiego co określa ludzkie życie, jak też ilość wszystkiego co jest potrzebne do życia*¹⁵. Dany kierunek rozwoju jest powiązaniem wszystkich wyżej wymienionych potencjałów i stanowi spójny element rozwoju gminy. Jakość życia w gminie powinna być nieodłącznym aspektem funkcjonowania całej społeczności lokalnej, co za tym idzie, połączeniem potencjału gospodarczego, społecznego, turystycznego oraz środowiskowego.

Jakość życia w gminie określają wszystkie czynniki mające bezpośredni bądź pośredni wpływ na zadowolenie społeczności lokalnej z funkcjonowania w gminie, co za tym idzie, które spełniają wszystkie podstawowe potrzeby, dodatkowo zapewniając mieszkańcom godne warunki życia. W jakości życia można zawrzeć takie aspekty jak:

- zapewnienie mieszkańcom warunków do spędzania czasu wolnego,
- zapewnienie dostępu do sportu i rekreacji,
- zapewnienie dostępu do dobrze działających placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- zapewnienie dostępu do edukacji,

¹⁵ Ostasiewicz W.(2004), Ocena i analiza jakości życia, Wrocław, WAE.

- zapewnienie bezpieczeństwa,
- dostęp do dobrze działającej infrastruktury technicznej,
- możliwość aktywizacji zawodowej,
- świeże i czyste środowisko przyrodnicze.

Jednym z problemów, jakie zauważają mieszkańcy gminy, jest niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Mimo cyklicznie organizowanych wydarzeń kulturalnych oraz dostępu do obiektów sportowych, mieszkańcom brakuje przede wszystkim miejsc gdzie aktywnie mogliby spędzić swój czas wolny. Dobrym kierunkiem rozwoju w tym obszarze będzie budowa siłowni na wolnym powietrzu, zwiększenie ilości placów zabaw dla dzieci, organizacja zajęć pozaszkolnych dla młodzieży czy kursów i szkoleń w Gminnej Bibliotece oraz Gminnym Ośrodku Kultury.

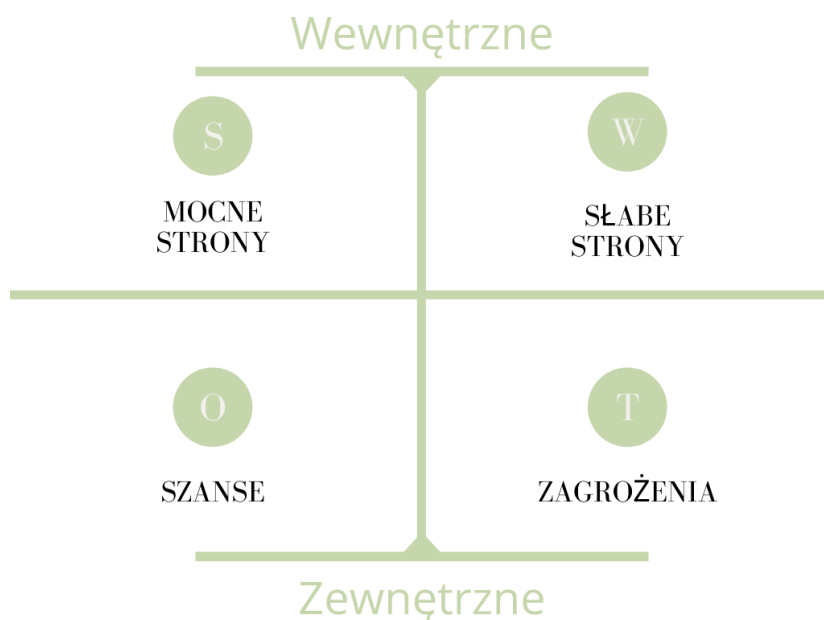
Ponadto, mieszkańcy zauważają, że szczególną uwagę należy zwrócić na rozwój szkolnictwa oraz przedszkoli, w których należy cyklicznie kontrolować poziom nauczania oraz zwiększać kompetencje i umiejętności kadry nauczycielskiej. Aby przygotować młodzież do wejścia na rynek pracy, należy również organizować spotkania związane z doradztwem zawodowym.

Podnoszenie jakości Podstawowej Opieki Zdrowotnej jest również obszarem, w którym należy prowadzić systematyczny monitoring oraz w miarę możliwości, zwiększać jego potencjał. Ścisła współpraca z prywatną placówką medyczną, w tym pomoc w aktywizacji miejsc pracy, powinny być priorytetem w podnoszeniu standardów opieki zdrowotnej.

Główne kierunki rozwoju: zwiększanie kompetencji kadry nauczycielskiej, dbałość o świadczenia POZ i stały monitoring w tym zakresie, budowa oraz modernizacja istniejących obiektów kultury oraz poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu na terenie gminy.

5. ANALIZA SWOT

Słowem wstępu należy przybliżyć odbiorcy strategii czym jest i jakie zadanie ma spełniać analiza SWOT w strategicznej ocenie gminy. Analiza SWOT w usystematyzowany sposób przedstawia metodę określenia wewnętrznych i zewnętrznych czynników, mających na celu zaplanowanie dalszego rozwoju. Analizę SWOT dzieli się na cztery główne segmenty, przedstawiające wewnętrzne (słabe oraz mocne strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia) uwarunkowania.

Mocne strony określają segmenty oraz aspekty, które wyróżniają gminę, sprawiają, że staje się ona w oczach odbiorcy bardziej atrakcyjna. Słabe strony natomiast określają zagadnienia, z jakimi gmina powinna zmierzyć się w przyszłości. Szanse przedstawiają zewnętrzne czynniki, które w znaczący sposób mogą wpłynąć pozytywnie na rozwój i funkcjonowanie gminy, natomiast zagrożenia określają, jakie aspekty w negatywny sposób mogą wpłynąć na sytuację gminy w danych obszarach działalności.

W niniejszej strategii analiza SWOT przeprowadzona zostanie w obszarach warunkujących kierunki działań:

- infrastruktura techniczna,
- sfera gospodarcza,
- sfera społeczna,
- sfera turystyczna,
- sfera środowiskowa,
- jakość życia.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Infrastruktura komunikacyjna, wodociągowa, mała infrastruktura.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosunkowo duży odsetek mieszkań podłączonych pod infrastrukturę wodociągową. 2. Selektywne i prawidłowe segregowanie odpadów. 3. Stacja kolejowa znajdująca się na terenie gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zły stan dróg. 2. Brak lub zły stan chodników. 3. Niewystarczająca ilość małej infrastruktury. 3. Brakujące elementy oświetlenia. 5. Nerozwinięta sieć komunikacyjna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Inwestycja władz w drogi wyższego rzędu. 2. Rozbudowa sieci komunikacyjnej w obrębie powiatu (autobusowej oraz kolejowej). 3. Edukacja władz na temat ładu przestrzennego. 4. Zainteresowanie inwestorów rozbudową sieci osadniczej na terenach rolnych. 5. Przebudowa oraz modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogłębiający się problem braku wiedzy na temat ładu przestrzennego w gminach. 2. Brak dofinansowania przez władze wyższego szczebla w infrastrukturę drogową. 3. Odchodzenie od transportu zbiorowego na rzecz samochodów osobowych.

SFERA GOSPODARCZA

Rynek pracy, demografia, kapitał finansowy, rolnictwo.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra lokalizacja gminy w niedalekiej odległości od głównego ośrodka wojewódzkiego (Warszawy). 2. Bliska odległość do większych miast w województwie. 3. Przeważająca liczba osób w wieku produkcyjnym. 4. Zmniejszający się odsetek osób bezrobotnych. 5. Duża liczba żyznych terenów rolniczych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ujemny wskaźnik migracji. 2. Dysproporcja między sołectwami. 3. Ujemny przyrost naturalny. 3. Niski odsetek przedsiębiorczości. 4. Niska aktywizacja miejsc pracy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost nowych technologii i aktywizacja przedsiębiorstw na terenie powiatu. 2. Wzrost dochodów ludności. 3. Zmniejszenie dysproporcji międzygminnych. 4. Zainteresowanie inwestorów budową mieszkalnictwa jednorodzinnego. 5. Zainteresowanie inwestorów potencjałem terenów rolnych. 6. Procesy dezurbanizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dysproporcji między gminami województwa mazowieckiego. 2. Wzrost bezrobocia. 3. Zwiększające się saldo migracji (proces urbanizacji). 4. Brak potencjalnych inwestorów w obrębie gminy. 5. Brak aktywizacji miejsc pracy w obrębie powiatu. 6. Problemy z zawieraniem współpracy międzygminnej.

SFERA SPOŁECZNA

Kapitał społeczny, oświata, pomoc społeczna, zdrowie, bezpieczeństwo.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprawnie działające jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. 2. Wystarczająca liczba placówek przedszkolnych. 3. Dobrze działający monitoring związany z rozwiązywaniem problemów społecznych w gminie. 4. Zwiększające się zaufanie mieszkańców do władz gminnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duży odsetek pijanych kierowców na drogach. 2. Słaby dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej. 3. Brak ofert wsparcia dla osób starszych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost zainteresowania władz wyższego szczebla pomocą społeczną. 2. Sprawnie działające ośrodki pomocy społecznej na obszarze powiatu. 3. Większe zainteresowanie społeczności w zakresie rozwiązywania problemów społecznych (szczególnie przeciwdziałanie alkoholizmowi). 4. Większa tolerancja wśród społeczności lokalnych. 5. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost problemów alkoholowych wśród młodzieży. 2. Wzrost uzależnień od Internetu wpływający na brak aktywizacji zawodowej młodego społeczeństwa. 3. Zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.

SFERA TURYSTYCZNA

Promocja gminy, ład przestrzenny, atrakcje turystyczne.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kościół pw. Przemienienia Pańskiego. 2. Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie. 3. Gmina z tradycją historyczną (bitwa pod Sarnową Górą), 4. Dobrze rozwinięty obszar usług. 5. Duża liczba wydarzeń kulturalnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak rozwiniętej bazy gastronomicznej oraz noclegowej. 2. Brak Rynku w Centrum Gminy. 3. Brak zieleni urządzonej. 4. Niewystarczająca liczba miejsc do spędzania czasu wolnego. 5. Niewystarczająco rozwinięty marketing terytorialny.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie zainteresowania turystów terenami wiejskimi. 2. Większa aktywizacja spędzania wolnego czasu z dala od terenów miejskich. 3. Rozwój agroturystyki. 4. Modernizacja dróg powiatowych w celu uatrakcyjnienia dojazdów do obszarów wiejskich. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost zainteresowania spędzeniem wolnego czasu wyłącznie w miastach. 2. Wzrost wakacyjnych wyjazdów zagranicznych. 3. Brak zainteresowania władz wyższego szczebla wspieraniem rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich.

SFERA ŚROWISKOWA

Środowisko naturalne, czystość w miejscach publicznych, segregacja śmieci, edukacja ekologiczna.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra jakość środowiska naturalnego ze względu na brak uciążliwego przemysłu. 2. Niski poziom hałasu. 3. Czynnie działający program usuwania azbestu. 4. Sprawnie działający obszar recyklingu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbyt mała liczba informacji na temat ekologii. 2. Zbyt wysokie opłaty za odpady. 3. Zbyt duże spalanie odpadów przez gospodarstwa domowe.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie ilości dotacji na wymianę pieców węglowych. 2. Większa świadomość społeczności lokalnych na temat segregacji śmieci. 3. Większa dbałość ludności o ekosystem. 4. Współpraca międzygminna w zakresie ochrony środowiska. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi. 2. Wzrost kosztów energii i paliw. 3. Mniejsza dbałość społeczności lokalnych o środowisko przyrodnicze. 4. Pogłębiająca się degradacja środowiska na obszarach rolnych. 5. Wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych. 6. Pogłębiający się problem zanieczyszczania wód ściekami.

6. WIZJA I MISJA

Gmina Sońsk jest miejscem zaangażowanej i harmonijnej społeczności lokalnej. Prawidłowa i funkcjonalna infrastruktura techniczna, silna gospodarka oparta na rolnictwie oraz zrównoważone środowisko, prowadzą do zadowalającej jakości życia mieszkańców.

Celem gminy Sońsk jest ciągłe dążenie do zrównoważonego rozwoju na poziomie gminy wiejskiej. Przy współpracy społeczności lokalnej z samorządem gminy, Sońsk poszerza swoje zaufanie wobec mieszkańców, co prowadzi do poprawy jakości ich życia oraz rozwijania istniejących uwarunkowań.

7. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

1. CEL STRATEGICZNY

Prawidłowa i funkcjonalna infrastruktura techniczna.

1.1. CEL OPERACYJNY

Poprawa jakości dróg i chodników.

- ✓ Modernizacja dróg żwirowych.
- ✓ Budowa chodników.
- ✓ Doposażenie w elementy oświetlenia.
- ✓ Zagospodarowanie zieleni wokół najważniejszych dróg w gminie.
- ✓ Współpraca z władzami powiatu w celu poprawy jakości dróg powiatowych.
- ✓ Współpraca z władzami województwa w celu poprawy jakości dróg wojewódzkich.
- ✓ Dodatkowe elementy oznakowania dróg.

1.2. CEL OPERACYJNY

Poprawa jakości komunikacji na terenie gminy

- ✓ Współpraca z władzami wyższego szczebla w celu zwiększenia potencjału kolei w gminie.
- ✓ Wsparcie lokalnych przewoźników w celu zwiększenia ilości kursów międzygminnych.
- ✓ Zwiększenie ilości przystanków autobusowych (w tym ich zadaszenie).
- ✓ Zwiększenie ilości kursów międzygminnych we współpracy z Zakładem Komunikacji Miejskiej w Ciechanowie.

1.3. CEL OPERACYJNY

Zagospodarowanie małej infrastruktury w centrach poszczególnych miejscowości.

- ✓ Zagospodarowanie zieleni urządzonej.
- ✓ Posadowienie ławek, koszy na śmieci oraz uzupełnienie elementów oświetlenia.
- ✓ Dbłość o ład przestrzenny (w tym, ograniczenie ilości reklam na budynkach).

2. CEL STRATEGICZNY

Silna gospodarka oparta na rolnictwie.

2.1. CEL OPERACYJNY

Rozwój przedsiębiorczości poprzez aktywizację miejsc pracy.

- ✓ Współpraca z Powiatowym Urzędem pracy, która ma na celu promocję ofert pracy dla mieszkańców gminy.
- ✓ Systematyczne udostępnianie informacji na temat aktualnych ofert pracy w gminie poprzez media społecznościowe.
- ✓ Spotkania informacyjne dla mieszkańców z doradcami zawodowymi.
- ✓ Poprawa jakości kształcenia w szkołach.
- ✓ Promocja gminy poprzez organizację wydarzeń kulturalnych.

2.2. CEL OPERACYJNY

Wsparcie dla terenów oraz gospodarstw rolnych.

- ✓ Promocja funkcjonujących gospodarstw rolnych.
- ✓ Zmniejszenie dysproporcji pomiędzy sołectwami.
- ✓ Systematyczna aktualizacja informacji o istniejących terenach rolnych poprzez zamieszczanie informacji o ich przeznaczeniu w celu pozyskiwania potencjalnych

inwestorów.

- ✓ Pomoc w sprzedaży oraz wymianie towarów poprzez stworzenie miejsca do handlu (np. plac targowy).

2.3. CEL OPERACYJNY

Ścisła promocja gminy w celu podnoszenia jej atrakcyjności.

- ✓ Poszerzanie wiedzy przez władze lokalne na temat marketingu terytorialnego (uczestnictwo w dostępnych szkoleniach).
- ✓ Stała aktualizacja oraz dbałość o szatę graficzną strony internetowej Urzędu Gminy.
- ✓ Promocja gminy w mediach społecznościowych.
- ✓ Organizacja wydarzeń kulturalnych promujących gminę (głównie związanych z jej historią).

2.4. CEL OPERACYJNY

Wzrost jakości kształcenia w gminie.

- ✓ Remont oraz doposażenie sal lekcyjnych.
- ✓ Organizacja szkoleń i kursów dla uczniów wyższych klas (kursy komputerowe, językowe, artystyczne).
- ✓ Monitoring pracy kadry nauczycielskiej poprzez współpracę z dyrektorami szkół.
- ✓ Poszerzanie możliwości spędzania czasu wolnego dla uczniów (działalność biblioteki, sal sportowych, boiska).
- ✓ Wsparcie młodzieży poprzez organizację doradztwa zawodowego na terenie szkoły.

2.5. CEL OPERACYJNY

Poprawne zarządzanie planowaniem przestrzennym w gminie.

- ✓ Aktualizacja gminnych dokumentów strategicznych.
- ✓ Udostępnianie informacji na temat działek pod inwestycję oraz ich uzbrojenie.
- ✓ Monitoring oraz ewaluacja istniejących dokumentów strategicznych.

3. CEL STRATEGICZNY

Zaangażowana i harmonijna społeczność lokalna.

3.1. CEL OPERACYJNY

Poprawa dostępu do Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ).

- ✓ Organizacja darmowych badań profilaktycznych dla mieszkańców gminy.
- ✓ Pomoc w modernizacji istniejącej placówki medycznej.
- ✓ Pomoc w zwiększeniu dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej poprzez współpracę z ośrodkiem zdrowia na terenie gminy.

3.2. CEL OPERACYJNY

Sprawne działanie w zakresie pomocy społecznej oraz przeciwdziałania przemocy domowej oraz uzależnieniom.

- ✓ Zapewnienie kursów i szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (alkoholizm, przemoc domowa).
- ✓ Organizacja anonimowych spotkań dla dzieci i młodzieży w celu dostrzeżenia ewentualnej przemocy w rodzinie.
- ✓ Zwiększenie dostępności do terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od alkoholu.
- ✓ Profilaktyka oraz promocja przeciwdziałaniu dysfunkcjom społecznym w szkołach (spotkania informacyjne, programy profilaktyczne).
- ✓ Stworzenie możliwości anonimowego zgłoszenia w sytuacji wystąpienia sytuacji

kryzysowej (np. telefon zaufania).

3.3. CEL OPERACYJNY

Organizacja czasu wolnego dla mieszkańców gminy.

- ✓ Pomoc w funkcjonowaniu Gminnego Ośrodka Kultury w Gołotczyźnie.
- ✓ Organizacja cyklicznych festynów.
- ✓ Organizacja zawodów sportowych.
- ✓ Poszerzenie działalności Gminnej Biblioteki Publicznej.
- ✓ Organizacja konkursów w celu rozwoju talentów dzieci i młodzieży.
- ✓ Organizacja spotkań dla seniorów (konkursy, szkolenia).

3.4. CEL OPERACYJNY

Wzrost partycypacji społecznej.

- ✓ Stały kontakt z mieszkańcami gminy poprzez organizację spotkań informacyjnych.
- ✓ Prowadzenie badań społecznych w momencie wprowadzania ważnych inwestycji.
- ✓ Systematyczne oraz rzetelne informowanie mieszkańców o istniejących zmianach.

3.5. CEL OPERACYJNY

Dbalność o bezpieczeństwo na terenie gminy.

- ✓ Zwiększenie patroli drogowych w celu rozwiązania problemu nietrzeźwych kierowców.
- ✓ Stała współpraca dzielnicowych z mieszkańcami poszczególnych sołectw.
- ✓ Zwiększenie oświetlenia wzdłuż dróg gminnych.

4. CEL STRATEGICZNY

Rozwinięta sieć turystyczna.

4.1. CEL OPERACYJNY

Skuteczna promocja gminy w celu przyciągnięcia turystów.

- ✓ Systematycznie zamieszczanie informacji na temat nadchodzących wydarzeń kulturalnych w gminie.
- ✓ Aktualizacja istniejących informacji na temat dostępnych miejsc turystycznych.

4.2. CEL OPERACYJNY

Wykorzystanie istniejących zabytków na terenie gminy.

- ✓ Utrzymanie oraz konserwacja istniejących zabytków.
- ✓ Zachęcanie do zwiedzania poprzez stworzenie oferty dla turystów.
- ✓ Informacje o istniejących zabytkach umieszczone na obszarze gminy (tablice informacyjne).

4.3. CEL OPERACYJNY

Zagospodarowanie terenu.

- ✓ Budowa małej infrastruktury (ławki, kosze na śmieci, oświetlenie).

5. CEL STRATEGICZNY

Zrównoważone środowisko.

5.1. CEL OPERACYJNY

Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat ekologii.

- ✓ Organizacja zajęć na temat ekologii dla uczniów szkół.
- ✓ Organizacja wydarzeń kulturowych promujących postawy ekologiczne.
- ✓ Konkursy dla dzieci i młodzieży promujące zachowania ekologiczne.

5.2. CEL OPERACYJNY

Dbalność o czystość na terenie gminy.

- ✓ Umieszczanie informacji na temat zachowania czystości w miejscach użyteczności publicznej.
- ✓ Monitoring odprowadzania ścieków.
- ✓ Systematyczna kontrola gospodarowania odpadami.

8. WDRAŻANIE STRATEGII

Prawidłowy proces wdrażania Strategii Rozwoju Gminy opiera się na wielu czynnikach. Jednym z kluczowych zadań jest współpraca władz lokalnych z mieszkańcami gminy. Strategia Rozwoju nie stanowi aktu prawa miejscowego, jednakże powinna być elementem przewodnim przy dalszych planach rozwojowych. Jako że Strategia Rozwoju Gminy Sońsk jest dokumentem wieloletnim i obejmuje okres 10 lat, wdrażanie strategii powinno odbywać się etapowo. Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie powinny być władze gminy przy współpracy wszystkich jednostek organizacyjnych.

W procesie wdrażania strategii należy przede wszystkim wyróżnić oraz nadać odpowiednie zadania osobom bądź jednostkom. Wśród nich powinni znaleźć się:

- podmiot odpowiedzialny za organizację i koordynowanie procesu wdrażania strategii,
- zadania danego podmiotu,
- podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań zawartych w strategii.

Zaleca się wykonywanie w ramach pracy zespołu takich funkcji jak:

1. Funkcje planistyczne	Opracowywanie dokumentów planistycznych niższego szczebla niż Strategia Rozwoju Gminy.
2. Funkcje Monitoringowe	Monitorowanie procesu wdrażania strategii, obserwacja zmieniających się wskaźników, cech samorządów terytorialnych, uwarunkowań zewnętrznych oraz wewnętrznych.
3. Funkcje Informacyjno-wnioskodawcze	Wnioskowanie przez organ wykonawczy do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego o aktualizację strategii.
4. Funkcje Promocyjne	Promowanie działań na rzecz wdrażania strategii rozwoju.
5. Funkcje Kooperacyjne	Współpraca z jednostkami pomocniczymi Strategii, powierzanie im zadań do wykonania, monitoring ich działań oraz ścisła i stała współpraca.
6. Funkcje Prewencyjne	Zapobieganie zatrzymaniu wdrażania strategii, rozwiązywanie pojawiających się problemów w trakcie wdrażania, informowanie władz gminnych o problemach w procesie wdrażania

7. Funkcje Doradcze	Wspieranie władz we wdrażaniu strategii, pomoc przy podejmowaniu kluczowych decyzji.
8. Funkcje Koordynacyjne	Koordynacja decyzji oraz aktów prawa jak i zmieniających się przepisów ustaw, które znacząco wpływają na procesy wdrażania strategii.

Należy podkreślić, że poszczególne zadania i funkcje może sprawować cały zespół powołanych do danej funkcji osób lub mogą być one przydzielone najbardziej kompetentnym w danym zakresie osobom.

Podmiotami pomocniczymi we wdrażaniu strategii powinny być:

- Gminny Ośrodek Kultury w Gołotczyźnie,
- Gminna Biblioteka w Sońsku,
- Filia Biblioteczna w Gąsocinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Sołectwa (w tym, podmiotem powinien być sołtys danego sołectwa).

Wdrażanie strategii rozwoju powinno opierać się również na Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Sońsk. Ze względu na jej rozległy charakter czasowy, niezwykle trudno zaplanować wydatki i źródło finansowania Strategii Rozwoju. Jednakże, gmina w opracowywaniu Strategii powinna korzystać z programów finansowych funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł pomocowych. Co więcej, nie powinno wykluczać się również pomocy ze strony firm prywatnych oraz sąsiadujących gmin.

9. MONITORING I EWALUACJA

9.1. MONITORING

Monitoring Strategii Rozwoju obejmuje sprawdzanie wyników w odniesieniu do określonych oczekiwań. Polega na systematycznym zbieraniu informacji, które dotyczą uzyskanych efektów w ramach wdrażanej strategii. Monitoring w późniejszym czasie pozwala określić, czy zakładane pierwotnie rezultaty realizowane są w sposób sprawny i kompleksowy, a w odpowiednim momencie wprowadzić w razie potrzeby – korekty¹⁶.

Wykonawcą i podmiotem, który ma za zadanie odpowiadać za monitoring Strategii Rozwoju Gminy Sońsk, jest instytucja zarządzająca daną strategią, w tym przypadku Urząd Gminy, dalej Zespół powołany ds. realizacji oraz wdrażania strategii.

Monitoring strategii powinien być prowadzony na każdym poziomie danej interwencji, dla jednego projektu (tutaj inwestycji), realizacji konkretnych celów jak i całego programu strategii. Monitoring powinien zostać wprowadzony w momencie realizacji konkretnej inwestycji (w tym realizacji celów operacyjnych).

9.2. EWALUACJA

Ewaluacja w Strategii Rozwoju Gminy jest to systematyczne badanie Strategii Rozwoju poprzez oszacowanie jakości oraz wartości procesu oraz efektów wdrażania inwestycji i zadań publicznych zawartych w Strategii (cele strategiczne).

Zaleca się działanie na rzecz ewaluacji wg poniższego schematu.

Zlecenie ewaluacji

(zlecenie firmie zewnętrznej bądź przeprowadzenie procesu ewaluacji przez powołany do niej zespół we współpracy z jednostkami pomocniczymi)

Prowadzenie badań

¹⁶ Podręcznik monitoringu i ewaluacji lokalnych Strategii Rozwoju. Lider Ewaluacji 2014. Warszawa 2017.

(stworzenie raportu na podstawie zebranych wcześniej danych (monitoring strategii), który przedstawiać będzie analizę i ocenę oraz wnioski i rekomendację z wykonanych zadań zawartych w strategii)

Wykorzystanie wyników

(wdrożenie rekomendowanych poprawek oraz zaleceń na podstawie wcześniej wysnutych wniosków oraz analiz)

Zaleca się wykorzystanie metody ewaluacji *on-going*, która mówi o realizacji ewaluacji w trakcie wdrażania inwestycji (gdy jej użycie będzie zasadne i znajdzie taka potrzeba) lub gdy wystąpią problemy we wdrażaniu strategii, które należy poddać analizie. W danej sytuacji należy stworzyć raport zawierający kluczowe problemy, ukazanie wskaźników dostępnych w corocznych raportach o stanie gminy oraz sposoby ich rozwiązywania. Co więcej, zaleca się również wykorzystanie metody *ex-post*, która określa realizację ewaluacji w momencie zakończenia planowanych działań. W danym przypadku jako rok stworzenia podsumowującego raportu z przebiegu wdrażania i realizacji Strategii Rozwoju Sońsk podaje się rok 2030.

10. OCENA RYZYKA

Ocena ryzyka Strategii Rozwoju stanowi element, który ciężko określić w jednoznaczny sposób. Możliwe jest jednakże oszacowanie poszczególnych czynników mających większy bądź mniejszy wpływ na wdrażanie kierunków działań i celów strategicznych. Dlatego niezwykle istotnym aspektem przy implementacji strategii rozwoju jest obserwacja wyszczególnionych sfer ryzyka, na podstawie przedstawionych wskaźników wynikających z monitoringu i wniosków płynących z ewaluacji.

W poniższej tabeli określono wewnętrzne oraz zewnętrzne ryzyka, które w sposób negatywny mogą wpłynąć na wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Sońsk. Ich wielkość określono według stworzonej do potrzeb oceny ryzyka cztero-stopniowej skali.

Bardzo wysokie	Wysokie	Średnie	Niskie

W poniższej tabeli uwzględniono ryzyka wynikające bezpośrednio z analizy SWOT, która określa zewnętrzne uwarunkowania, wpływające również na wewnętrzne aspekty funkcjonowania gminy. Ocenę ryzyka przeprowadzono następująco:

ZEWNĘTRZNE

Zwiększenie dysproporcji między gminami powiatu.	
Pogłębiający się odsetek osób bezrobotnych.	
Zwiększające się saldo migracji (proces urbanizacji).	
Brak potencjalnych inwestorów w obrębie gminy.	

Brak aktywizacji miejsc pracy w obrębie powiatu.	
Pogłębiający się problem braku wiedzy na temat ładu przestrzennego w gminach.	
Brak dofinansowania przez władze wyższego szczebla w infrastrukturę drogową.	
Odchodzenie od transportu zbiorowego na rzecz samochodów osobowych.	
Poszerzający się problem patologii społecznych.	
Wzrost problemów alkoholowych wśród młodzieży.	
Wzrost uzależnień od Internetu wpływający na brak aktywizacji zawodowej młodego społeczeństwa.	
Rezygnacja młodych osób z możliwości odbycia nauki na studiach wyższych.	
Izolacja osób starszych pod względem społecznym.	
Zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej	

Wzrost zainteresowania sprzedażem wolnego czasu wyłącznie w miastach.	
Wzrost wakacyjnych wyjazdów zagranicznych.	
Brak zainteresowania władz wyższego szczebla wspieraniem rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich.	
Rosnące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi.	
Wzrost kosztów energii i paliw.	
Mniejsza dbałość społeczności lokalnych o środowisko przyrodnicze.	
Pogłębiająca się degradacja środowiska na obszarach rolnych.	
Wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych.	
Pogłębiający się problem zanieczyszczenia wód ściekami.	
Zmiany w obowiązujących ustawach przyczyniające się do barier w implementacji.	

WEWNĘTRZNE

Pogłębiające się deficyty w budżecie gminnym.	
Trudność w pozyskiwaniu wykwalifikowanej kadry pracowniczej mogącej przyczynić się do realizacji strategii.	
Niezgodności organów wykonawczych z organem stanowiącym.	
Wystąpienie nagłych zjawisk mogących zagrozić bezpieczeństwu mieszkańców (klęski żywiołowe).	
Nierzetelnie wykonywane zadania przez wykonawców zamówień publicznych.	
Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację poszczególnych zadań.	

11. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem niezwykle ważnym, który w dużym stopniu warunkuje funkcjonowanie danego obszaru przez najbliższych kilka lat. Mimo że dany dokument nie stanowi aktu prawa miejscowego i nie jest obowiązkowy, stworzenie, a następnie prawidłowe wdrażanie Strategii Rozwoju świadczy o kompetencji władz, które dany dokument uchwalają. Należy również podkreślić niezwykle istotny charakter Strategii Rozwoju przy planowaniu inwestycji oraz próbie pozyskania dofinansowania na konkretne przedsięwzięcia. Dany dokument ma na celu pomoc przy planowaniu inwestycji na terenie gminy, ich uhierarchizowanie i usystematyzowanie. Co więcej, gmina powinna dążyć do ciągłego podnoszenia swoich kompetencji, korzystać z istniejących uwarunkowań oraz potencjałów, a całość danego działania prowadzić ma do zrównoważonego rozwoju. Strategia Rozwoju Gminy Sońsk na lata 2021-2030 działa długofalowo i dzięki określeniu celów strategicznych, ma za zadanie pełnić funkcję warunkującą nie tylko sam rozwój gminy w danych okresach czasowych, ale tworzyć spójną całość, na którą mają wpływ czynniki zarówno wewnątrz ale również zewnętrzne.

Celem niniejszego opracowania było stworzenie dokumentu, który będzie podnosił jakość życia mieszkańców. Dane wskaźniki i ich wykonanie będzie można ocenić po wdrożeniu oraz wykorzystaniu pełnego potencjału strategii rozwoju i stworzeniu raportu ewaluacji po zakończeniu trwania okresu działań strategicznych. Stworzenie kierunków rozwoju pozwoliło na ogólne określenie głównych problemów występujących w gminie i wskazanie kierunków do ich rozwiązania. Analiza SWOT pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron gminy (uwarunkowania wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (uwarunkowania zewnętrzne). Cele strategiczne, w tym dalsze cele operacyjne i ich zadania pozwoliły na usystematyzowanie wieloletnich działań w gminie. W końcowym etapie tworzenia strategii stworzono system wdrażania oraz zarekomendowano monitoring i ewaluację strategii.

Należy pamiętać, że istotność i przydatność danej strategii rozwoju będzie zależna przede wszystkim od zaangażowania społeczności lokalnej oraz obecnych władz gminy w proces jej wdrażania!

12. BIBLIOGRAFIA

1. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2019 rok gminy Sońsk.
2. Artykuły 38-44 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).
3. Bank Danych lokalnych
4. Budżet Gminy Sońsk za rok 2019.
5. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności. Załącznik do uchwały nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. (poz. 121).
6. J. Solon. Physio-Geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Institute on Geography and Spatial Organization Polish Academy of Science. 2018.
7. Narodowy Spis Rolny z 2011 roku.
8. Ocena zasobów pomocy społecznej w gminie Sońsk za 2019 rok.
9. PARPA-G1 Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
10. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku. Załącznik do uchwały nr 202/2009 Rady Ministrów z dnia 10 listopada 2009 r.
11. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 r.
12. Rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013) (wspólne przepisy dotyczące europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych);
13. Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013) (wsparcie rozwoju obszarów wiejskich);
14. Rozporządzenie (UE) nr 1306/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013) (finansowanie wspólnej polityki rolnej, zarządzanie nią i jej monitorowanie).
15. Rozporządzenie zbiorcze (rozporządzenie (UE) 2017/2393; Dz.U. L 350, 29.12.2017, s. 15) (wprowadzające zmiany do rozporządzeń nr 1305/2013 i 1306/2013).

16. Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie w Gminie Sońsk za rok 2019.
17. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”. Warszawa.2014.
18. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”. Warszawa.2013.
19. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK). Warszawa. 2012.
20. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 - przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r.
21. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku). Warszawa. 2013.
- 22.Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze. Warszawa. 2013.
23. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Sońsk. Część I. Uwarunkowania Rozwoju.
24. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Sońsk.
25. Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024 (PGO WM 2024).

13. SPIS RYCIN/WYKRESÓW/TABEL

13.1. SPIS TABEL

Tab. 1. Liczba ludności w gminie Sońsk w roku 2019.	15
Tab. 2. Saldo migracji wewnętrznych wg płci w gminie Sońsk w latach 2009-2019.	19
Tab. 3. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w gminie Sońsk w 2019 roku.	20
Tab. 4. Liczba popełnionych przestępstw według ich rodzaju w latach 2017-2019 w gminie Sońsk.	40
Tab. 5. Udział respondentów w badaniu ankietowym wg wieku.	45

13.2. SPIS WYKRESÓW

Wyk. 1. Procentowy udział powierzchni terenu gminy Sońsk.	13
Wyk. 2. Zmiana liczby ludności w gminie Sońsk wg płci w latach 2017-2019.	16
Wyk. 3. Struktura ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2017-2019.	17
Wyk.4.Liczba przedsiębiorców wg rodzaju prowadzonej działalności w gminie Sońsk w 2019 roku.	22
Wyk. 5. Wysokości budżetów gminy Sońsk w latach 2015-2020.	27
Wyk. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (podany w %) w latach 2010-2019 w gminie Sońsk.	28
Wyk. 7. Produkcyjne grupy wiekowe w gminie Sońsk w 2019 roku.	29
Wyk. 8. Poziom wykształcenia w gminie Sońsk na rok 2011.	31
Wyk. 9. Długość sieci kanalizacyjnej (km) w latach 2009-2019 w gminie Sońsk.	32
Wyk. 10. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w latach 2010-2018 w gminie Sońsk.	39
Wyk. 11. Struktura miejsca zatrudniania wśród respondentów.	46
Wyk. 12. Struktura wykształcenia wśród ankietowanych.	47

13.3. SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie gminy na tle województwa mazowieckiego.	10
Ryc. 2. Sołectwa w gminie sońsk.	11
Ryc. 3. Powierzchnia w ha w gminie Sońsk z podziałem na sołectwa.	12
Ryc. 4. Liczba mieszkańców w sołectwach gminy Sońsk w roku 2019.	15
Ryc. 5. Infrastruktura transportowa na terenie gminy Sońsk.	34
Ryc. 6. Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie.	37